ა. ფარჯანიძის სახ. საბ. სსრ. საბჭოთა ... ბიბლიოთეკა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

1980
№ 25 (2202)

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲞᲘᲡᲬᲠᲘᲡᲛᲘᲗᲔᲥᲐ
ᲞᲐᲠᲢᲘᲖᲐᲜᲗᲐ

ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲘᲡ 48-Ე ᲬᲔᲚᲘ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ
ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔᲗᲝᲑᲘᲡ ᲝᲠᲒᲐᲜᲝ

«ЛИТЕРАТУРУЛИ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ»
ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ СОЮЗА СОВЕТСКИХ
ПИСАТЕЛЕЙ ГРУЗИИ

ᲙᲣᲗᲘᲗᲚᲔᲚᲘᲡ ᲠᲘᲢᲛᲘ

ᲔᲡ ᲓᲦᲔᲔᲑᲘ ᲡᲝᲤᲚᲐᲓ

ᲩᲕᲔᲜ ᲥᲕᲔᲧᲐᲜᲐᲨᲘ ᲨᲠᲝᲛᲐ ᲦᲘᲠᲡᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲞᲐᲢᲘᲕᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ ᲠᲝᲛ ᲐᲠᲘᲡ, ᲐᲛᲐᲡ ᲘᲡᲘᲪ ᲐᲓᲐᲡᲢᲣᲠᲔᲑᲘ, ᲠᲝᲛ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ, ᲮᲔᲚᲝᲕᲜᲔᲑᲘᲡ, ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲩᲘᲜᲔᲚᲘ ᲛᲝᲦᲕᲬᲔᲚᲔᲑᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲯᲐᲠᲝ ᲡᲐᲛᲬᲔᲠᲚᲝ ᲞᲘᲠᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲙᲐᲨᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲚᲘᲡ ᲞᲠᲝᲑᲚᲔᲛᲐ. ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲗᲐ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲜᲐᲑᲘᲯᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲐᲡ ᲛᲘᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲞᲚᲐᲜᲢᲐᲪᲘᲐ ᲛᲔᲥᲐᲜᲘᲖᲐᲢᲝᲠᲘᲡ ᲡᲐᲞᲐᲢᲘᲝ ᲨᲠᲝᲛᲐᲡ ᲔᲬᲝᲕᲐ. ᲓᲠᲝᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲘᲖᲠᲓᲔᲑᲝᲓᲐ ᲑᲝᲚᲝ ᲬᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲛᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲛᲔᲥᲐᲜᲘᲖᲐᲢᲝᲠᲘᲡ ᲡᲐᲞᲐᲢᲘᲝ ᲨᲠᲝᲛᲐᲡ ᲔᲬᲝᲕᲐ. ᲓᲠᲝᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲘᲖᲠᲓᲔᲑᲝᲓᲐ ᲞᲝᲞᲣᲚᲐᲠᲣᲚᲘ ᲞᲠᲝᲤᲔᲡᲘᲣᲚᲘ ᲝᲡᲢᲐᲢᲘᲙᲐ. ᲨᲔᲐᲯᲐᲠᲔᲗ ᲝᲠᲘ ᲪᲘᲤᲠᲘ: 16 ᲓᲐ 85, ᲐᲛᲓᲔᲜᲘ ᲢᲝᲜᲐ ᲩᲐᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲚᲔᲜᲘ ᲛᲝᲛᲙᲘᲜᲝᲤᲐ ᲖᲣᲠᲐᲛᲐ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲬᲚᲘᲡ ᲓᲐᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲕᲔ ᲬᲚᲘᲡ ᲒᲐᲖᲐᲤᲮᲣᲚᲘᲗ.

ᲛᲔᲩᲘᲐᲘ-ᲜᲝᲕᲐᲢᲝᲠᲘᲡ ᲠᲒᲝᲚᲘ ᲞᲘᲠᲝᲑᲐᲡ ᲓᲘᲓᲑᲡ, ᲠᲝᲛ ᲬᲚᲔᲕᲐᲜᲓᲔᲚᲘ ᲡᲔᲖᲝᲜᲨᲘ ᲩᲐᲘᲡ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲐᲨᲘ ᲒᲐᲖᲒᲐᲕᲜᲘᲡ 300 ᲢᲝᲜᲐ ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲝᲕᲐᲜ ᲩᲐᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲚᲔ. ᲔᲡ 75 ᲢᲝᲜᲘᲗ ᲛᲔᲢᲘᲐ ᲬᲚᲘᲣᲠᲘ ᲓᲐᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲓᲐ 45 ᲢᲝᲜᲘᲗ ᲐᲭᲐᲠᲑᲔᲑᲘᲡ ᲨᲐᲠᲨᲘᲜᲓᲔᲚᲘ ᲡᲔᲖᲝᲜᲘᲡ ᲛᲐᲩᲕᲔᲜᲔᲑᲔᲚᲘ!

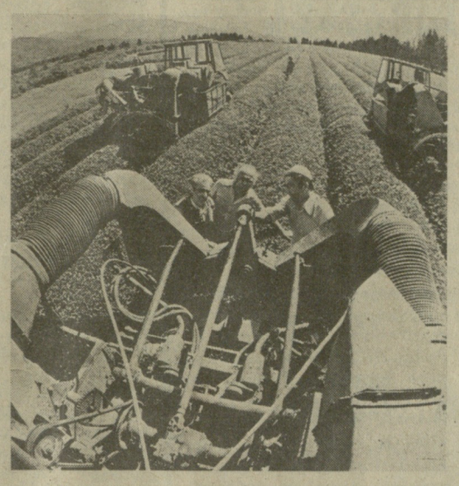

ᲡᲣᲠᲐᲗᲘᲗᲐᲖᲔ: ᲚᲘᲢᲐᲣᲠᲘᲔᲚᲘ ᲛᲔᲥᲐᲜᲘᲖᲐᲢᲝᲠᲘᲡ ᲛᲔᲠᲒᲝᲚᲣᲠᲘ, ᲛᲔᲩᲘᲐᲘ ᲜᲝᲕᲐᲪᲘᲝᲠᲘ ᲖᲣᲠᲐᲑ ᲣᲠᲣᲨᲐᲫᲔ; ᲡᲝᲤᲚᲘᲡ ᲚᲘᲢᲐᲣᲠᲘᲔᲚᲘ ᲜᲘᲜᲔᲚᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲝᲑᲘᲡ ᲙᲝᲚᲛᲔᲣᲠᲜᲔᲝᲑᲘᲡ ᲩᲐᲘᲡ ᲞᲚᲐᲜᲢᲐᲪᲘᲔᲑᲨᲘ. Ն. ᲐᲜᲐᲡᲢᲐᲡᲘᲔᲕᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝ. (ᲡᲐᲥᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ).

ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲣᲚᲘ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ

ᲛᲬᲔᲠᲐᲚᲗᲐ ᲛᲣᲓᲛᲘᲕᲛᲝᲥᲛᲔᲓᲘ ᲚᲔᲥᲪᲘᲝᲜᲘ

ᲡᲣᲚ ᲣᲤᲠᲝ ᲛᲠᲐᲕᲐᲚᲤᲔᲠᲝᲕᲐᲜᲘ, ᲡᲐᲥᲛᲘᲐᲜᲘ ᲓᲐ ᲛᲦᲘᲜᲐᲠᲔ ᲮᲓᲔᲑᲐ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲛᲬᲔᲠᲐᲚᲗᲐ ᲣᲠᲗᲘᲔᲠᲗᲝᲑᲘᲡ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲠᲝᲕᲜᲘᲡ ᲡᲐᲠᲗᲝᲚᲔᲠᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲘᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲗᲐᲜ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲞᲠᲝᲑᲚᲔᲛᲐ ᲓᲦᲔᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲥᲢᲣᲐᲚᲣᲠᲘ. ᲛᲘᲡᲘ ᲠᲔᲨᲘᲗᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲠᲐᲕᲐᲚᲤᲔᲠᲝᲕᲐᲜᲘ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲘ.

ᲛᲘᲣᲮᲔᲓᲐᲕᲐᲓ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲓᲦᲔᲡ ᲩᲕᲔᲜ ᲥᲕᲔᲧᲐᲜᲐᲨᲘ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲡ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲠᲔᲡᲣᲠᲡᲘᲗ ᲨᲔᲣᲬᲧᲝᲗ ᲓᲐᲪᲕᲐ ᲓᲐ ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲙᲣᲚᲢᲣᲠᲘᲡ ᲓᲐᲪᲕᲐᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲗᲐᲕᲛᲯᲓᲝᲛᲐᲠᲔ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲘᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲚᲘᲡ ᲞᲠᲝᲑᲚᲔᲛᲐ ᲓᲦᲔᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲥᲢᲣᲐᲚᲣᲠᲘ. ᲛᲘᲡᲘ ᲠᲔᲨᲘᲗᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲠᲐᲕᲐᲚᲤᲔᲠᲝᲕᲐᲜᲘ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲘ. ᲛᲝᲗᲝᲡᲘᲡ ᲜᲐᲯᲐᲓᲨᲘ. ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲐᲡᲔ ᲡᲐᲮᲘᲔᲠᲐᲓ ᲒᲐᲛᲝᲘᲪᲕᲘᲗᲝᲗ ᲠᲔᲡᲣᲠᲡᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲙᲣᲚᲢᲣᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲧᲔᲜᲔᲑᲐᲨᲘ, ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡ ᲡᲮᲕᲐ ᲬᲘᲜᲐᲡᲬᲐᲠᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲔᲒᲒᲝᲜᲔᲑᲐ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲐ ᲛᲘᲡᲘ ᲠᲔᲡᲣᲠᲡᲘᲡ ᲙᲝᲛᲞᲚᲔᲥᲡᲣᲠᲘ ᲒᲐᲛᲝᲧᲔᲜᲔᲑᲐ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲙᲣᲚᲢᲣᲠᲘᲡ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲛᲝᲐᲓᲒᲘᲜᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲪᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲗᲐᲕᲛᲯᲓᲝᲛᲐᲠᲔ ᲒᲘᲠᲩᲘᲚᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲒᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲐᲒᲔᲒᲛᲘᲚᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘ ᲘᲠᲘᲜᲔ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲗᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲕᲘᲗ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲙᲝᲛᲞᲝᲖᲘᲢᲝᲠᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔᲑᲝᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲔᲒᲒᲝᲜᲔᲑᲘ ᲛᲓᲘᲜᲐᲠᲔ ᲒᲐᲮᲓᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘ Ი. ᲜᲝᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲡᲕᲚᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲛᲐᲪ ᲬᲘᲐᲠᲘᲗᲮᲘᲗ ᲛᲨᲕᲝᲑᲚᲘᲝᲠᲘ ᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲣᲠᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔᲑ.

ᲐᲮᲚᲔᲜᲓᲔᲚᲘ ᲠᲔᲪᲘᲢᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘᲡ ᲛᲘᲖᲜᲘᲗ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲘᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲣᲚᲘ ᲙᲠᲔᲑᲣᲚᲘ „ᲥᲕᲔᲧᲜᲐᲓ ᲐᲛᲧᲡᲚᲐ ᲛᲬᲕᲐᲜᲔᲡᲐ“. ᲒᲐᲛᲝᲡᲐᲪᲣᲛᲐᲓ ᲛᲗᲐᲕᲐᲠᲘ ᲡᲮᲕᲐᲗᲐ ᲠᲘᲒᲨᲘ — ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲠᲝᲕᲔ ᲞᲝᲔᲢᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲛᲗᲘᲡᲔᲚᲗᲐ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲪ ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲜᲐ ᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲘᲛᲐᲕᲐᲚᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘ Ი. ᲜᲝᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝ. (ᲡᲐᲥᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ).

„ᲑᲣᲜᲔᲑᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲐ ᲓᲐ ᲩᲕᲔᲜ ᲑᲣᲜᲔᲑᲐᲨᲘ ᲕᲐᲠᲗ“

ᲔᲡ ᲚᲘᲢᲧᲕᲔᲑᲘ ᲔᲙᲣᲗᲕᲜᲘᲡ ᲓᲘᲓ ᲞᲝᲔᲢᲘᲡ ᲓᲐ ᲤᲘᲚᲝᲡᲝᲤᲝᲡᲗᲐᲜ ᲖᲐᲤᲮᲣᲚᲘᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲘᲡ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲘ. ᲛᲘᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲨᲘ ᲣᲛᲦᲠᲐ ᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲪᲕᲐᲖᲔ ᲡᲐᲮᲚᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲣᲚᲘ ᲙᲠᲔᲑᲣᲚᲘ „ᲥᲕᲔᲧᲜᲐᲓ ᲐᲛᲧᲡᲚᲐ ᲛᲬᲕᲐᲜᲔᲡᲐ“. ᲒᲐᲛᲝᲡᲐᲪᲣᲛᲐᲓ ᲛᲗᲐᲕᲐᲠᲘ ᲡᲮᲕᲐᲗᲐ ᲠᲘᲒᲨᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘᲡ — ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲠᲝᲕᲔ ᲞᲝᲔᲢᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲛᲗᲘᲡᲔᲚᲗᲐ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲪ ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲜᲐ ᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲘᲛᲐᲕᲐᲚᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘ Ი. ᲜᲝᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝ. (ᲡᲐᲥᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ).

ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲣᲚᲘ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ

ᲓᲘᲡᲙᲣᲡᲘᲐ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲘᲜᲡᲢᲘᲢᲣᲢᲨᲘ

„ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ“ 1980 ᲬᲚᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲗᲔᲗᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲝ ᲙᲝᲚᲔᲒᲘᲣᲛᲘᲡ („ᲡᲐᲓ ᲐᲠᲘᲡ ᲙᲠᲘᲢᲘᲙᲐ“) ᲜᲐᲗᲕᲐᲛᲘᲐ: „ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲙᲠᲘᲢᲘᲙᲘᲡ ᲤᲐᲠᲗᲝᲜ, ᲞᲠᲝᲤᲔᲡᲘᲝᲜᲐᲚᲘ ᲡᲐᲣᲑᲐᲠᲘ ᲐᲠ ᲓᲐᲣᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲑᲝᲚᲝ ᲬᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲛᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲘᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲣᲚᲘ ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲘᲡ ᲡᲐᲯᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲠᲘᲕ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐᲗᲐ. ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔᲑᲝᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲔᲒᲒᲝᲜᲔᲑᲘ ᲛᲓᲘᲜᲐᲠᲔ ᲒᲐᲮᲓᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲣᲚᲘ ᲙᲠᲔᲑᲣᲚᲘ „ᲥᲕᲔᲧᲜᲐᲓ ᲐᲛᲧᲡᲚᲐ ᲛᲬᲕᲐᲜᲔᲡᲐ“. ᲒᲐᲛᲝᲡᲐᲪᲣᲛᲐᲓ ᲛᲗᲐᲕᲐᲠᲘ ᲡᲮᲕᲐᲗᲐ ᲠᲘᲒᲨᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘᲡ — ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲠᲝᲕᲔ ᲞᲝᲔᲢᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲛᲗᲘᲡᲔᲚᲗᲐ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲪ ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲜᲐ ᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲘᲛᲐᲕᲐᲚᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘ Ი. ᲜᲝᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝ. (ᲡᲐᲥᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ).

„ᲡᲘᲭᲐᲒᲣᲙᲔ ᲓᲐ ᲚᲔᲥᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘᲐ“...

14 ᲘᲕᲜᲘᲡᲘ ᲤᲘᲚᲐᲠᲛᲝᲜᲘᲘᲡ ᲓᲘᲓ ᲡᲐᲙᲝᲜᲪᲔᲠᲢᲝ ᲓᲐᲠᲑᲐᲖᲨᲘ ᲒᲐᲛᲐᲠᲗᲐ. ᲐᲮᲐᲚᲒᲐᲖᲠᲓᲣᲚᲘ ᲞᲝᲔᲖᲘᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲡᲐᲦᲐᲛᲝ — „ᲡᲘᲭᲐᲒᲣᲙᲔ ᲓᲐ ᲚᲔᲥᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘᲐ“.

ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡ ᲛᲝᲣᲬᲕᲔᲚᲘ ᲘᲧᲕᲜᲔᲜ ᲓᲐᲚᲔᲠᲘᲜᲔ, ᲓᲐᲜᲐᲡ ᲗᲐᲛᲐᲠᲐᲫᲔ, ᲛᲐᲜᲐᲡ ᲠᲘᲩᲐᲠᲓᲐ ᲗᲐᲛᲐᲠᲐᲫᲔ, ᲔᲚᲔᲜᲐ ᲜᲘᲙᲝᲚᲐᲫᲔ, ᲗᲐᲛᲐᲖ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲔ, ᲛᲐᲛᲣᲯᲐ ᲡᲐᲚᲣᲥᲕᲐᲫᲔ, ᲢᲐᲠᲘᲔᲚ ᲜᲘᲙᲝᲚᲐᲫᲔ ᲓᲐ ᲒᲘᲠᲩᲘᲚᲐ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲔ.

ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡ ᲛᲘᲛᲐᲧᲕᲐᲓᲐ „ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔᲑᲝᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲑᲠᲫᲝᲚᲐᲨᲘ — ᲐᲠ ᲓᲐᲡᲪᲐᲚᲐᲓᲐ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲘᲛᲐᲨᲘ, ᲠᲐᲡᲐᲪ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲓᲐᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲚᲘᲡ ᲞᲠᲝᲑᲚᲔᲛᲐᲨᲘ ᲒᲐᲛᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲞᲝᲔᲖᲘᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲞᲠᲝᲤᲔᲡᲘᲝᲜᲐᲚᲘ ᲡᲐᲣᲑᲐᲠᲘ ᲐᲠ ᲓᲐᲣᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲑᲝᲚᲝ ᲬᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲛᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲗᲐ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲘᲜᲘᲪᲘᲐᲢᲘᲕᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲣᲚᲘ ᲙᲠᲔᲑᲣᲚᲘ „ᲥᲕᲔᲧᲜᲐᲓ ᲐᲛᲧᲡᲚᲐ ᲛᲬᲕᲐᲜᲔᲡᲐ“. ᲒᲐᲛᲝᲡᲐᲪᲣᲛᲐᲓ ᲛᲗᲐᲕᲐᲠᲘ ᲡᲮᲕᲐᲗᲐ ᲠᲘᲒᲨᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘᲡ — ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲠᲝᲕᲔ ᲞᲝᲔᲢᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲛᲗᲘᲡᲔᲚᲗᲐ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲪ ᲛᲝᲛᲔᲪᲘᲜᲐ ᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲘᲛᲐᲕᲐᲚᲘ ᲞᲝᲔᲢᲘ Ი. ᲜᲝᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝ. (ᲡᲐᲥᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲘᲡ ᲤᲝᲢᲝᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ).

ᲡᲐᲮᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲝᲜᲔᲠᲘ

ᲐᲛ ᲓᲦᲔᲔᲑᲘ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲨᲘ ᲓᲘᲓᲘ ᲖᲔᲘᲛᲘᲗ ᲐᲦᲜᲘᲨᲜᲐ ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲣᲬᲘᲜᲐᲠᲘ ᲛᲔᲒᲠᲫᲝᲚᲘᲡ, ᲡᲐᲮᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲝᲜᲔᲠᲘᲡ, ᲐᲛᲘᲠᲯᲐᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲠᲔᲣᲚᲘᲡ ᲓᲐᲛᲬᲧᲔᲑᲚᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲬᲚᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡ ᲐᲦᲜᲘᲨᲜᲐᲕᲡ ᲐᲚᲘᲝᲨᲐ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲔᲡ ᲓᲐᲑᲐᲓᲔᲑᲘᲡ 100 ᲬᲚᲘᲡᲗᲐᲕᲘ.

ᲐᲚᲘᲝᲨᲐ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲔᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲘᲡ ᲛᲝᲛᲪᲣᲚᲘ ᲓᲐᲯᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲑᲐᲥᲘᲡ ᲚᲔᲒᲔᲜᲓᲐᲠᲣᲚ 26 ᲙᲝᲛᲘᲡᲐᲠᲗᲐᲜ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲗᲐᲪ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲘᲡ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲗᲐᲜᲘᲡ ᲓᲐ ᲒᲐᲚᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔ ᲓᲐᲛᲣᲨᲐᲕᲔᲑᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡᲐᲪ ᲬᲘᲜᲐᲡᲬᲐᲠᲘ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡᲐᲪ ᲓᲐᲯᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲑᲐᲥᲘᲡ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲠᲔᲕᲝᲚᲣᲪᲘᲘᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐᲨᲘ.

ᲐᲚᲘᲝᲨᲐ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲘᲡᲐᲓᲛᲘ ᲛᲘᲫᲦᲕᲜᲘᲚᲘ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔ ᲩᲐᲢᲐᲠᲓᲐ ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ, ᲐᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲐᲚᲘᲝᲨᲐ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲘᲡ ᲛᲨᲝᲑᲚᲘᲣᲠ ᲝᲠᲑᲝᲜᲨᲘ.

ᲐᲚᲘᲝᲨᲐ ᲯᲐᲤᲐᲠᲘᲫᲘᲡᲐᲓᲛᲘ ᲛᲘᲫᲦᲕᲜᲘᲚᲘ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔ ᲙᲠᲬᲐᲮᲘᲗ ᲛᲘᲫᲦᲕᲜᲘᲚᲘ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲤᲘᲚᲐᲠᲛᲝᲜᲘᲘᲡ ᲓᲘᲓ ᲓᲐᲠᲑᲐᲖᲨᲘ ᲒᲐᲛᲐᲠᲗᲐ. ᲐᲮᲐᲚᲒᲐᲖᲠᲓᲣᲚᲘ ᲞᲝᲔᲖᲘᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲡᲐᲦᲐᲛᲝ — „ᲡᲘᲭᲐᲒᲣᲙᲔ ᲓᲐ ᲚᲔᲥᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘᲐ“.

ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡ ᲛᲝᲣᲬᲕᲔᲚᲘ ᲘᲧᲕᲜᲔᲜ ᲓᲐᲚᲔᲠᲘᲜᲔ, ᲓᲐᲜᲐᲡ ᲗᲐᲛᲐᲠᲐᲫ

თარგმანი— დღეს, თარგმანი— ხვალ...

1. რა მიგაჩნიათ გოლო წლების ქართულ მთარგმნელობითს ლიტერატურაში მთავარ მიღწევად?

2. გოლო ხანს საქმაოდ მწვავედ კამათობენ დედნისადმი ერთგულებისა და ე. წ. თავისუფალი თარგმანის თაობაზე. გთხოვთ ორიოდე სიტყვით გაგვიზიაროთ ამ პრობლემისადმი თქვენი დამოკიდებულება.

3. მიგაჩნიათ თუ არა, რომ თარგმნილი ლიტერატურის ქართულად გამოცემაში კვლავ სტიქიურობა და თვითდინება სუფევს? ამჩნევთ თუ არა გოლო წლებში არსებით გარდატეხას ან „შემოქმედებითს წესრიგს"?

4. რა გზით უნდა წყდებოდეს ქართული ლიტერატურული ნაწარმოების სხვა ხალხთა ენებზე თარგმნისა და გამოცემის საკითხი?

5. გთხოვთ დაგვისახელოთ მსოფლიო ლიტერატურის მთავარი ნაწარმოებები, რომელთა ქართულად თარგმნაც აუცილებელ და გადაუდებელ საქმედ მიგაჩნიათ.

6. რას თვლით ხელახლა სათარგმნად მსოფლიო ლიტერატურის უკვე თარგმნილი ნიმუშებიდან?

გურამ გოგიაშვილი:

1. იყო დრო (და არცთუ დიდი ხნის წინათ), როცა ყველა მთარგმნელობდა, ვისაც კი არ ეზარებოდა ეს საქმე. განსაკუთრებით მოგვეძალა დიასახლისთა და მოცლილთა უჩვეულო „მთარგმნელობითი აღტყინება", ერთი სიტყვით, თუ ვიტყვი რამე საქმეში ხელი მოეცარებოდა, მთარგმნელობას შეეფარებოდა ხოლმე. ამ ამბავმა, ბუნებრივია, დიდად დააზარალა ჩვენი მკითხველი ახალგაზრდობის სული და, უწინარესად—გემოვნება (მხედველობას ვიღებ ჩვენს?!). თარგმნდა ყველა მომწერლო თუ მოფურნალისტო კალმოსანი, და ითარგმნებოდა ყველაფერი, ეტყობა, რაღაც სახადი გვჭირდა, უნდა მოგვეხადა და, საბედნიეროდ, მეონი, მოხდას აღარა გვიკლია რა.

დღეს, ვფიქრობ, აგრე ადვილ და იოლ საქმედ აღარავის უნდა ეჩვენებოდეს მთარგმნელობა. ჭეშმარიტმა პროფესიონალიზმმა და ოსტატობამ თავისი გაიტანა. განუზომელია ამ თვალსაზრისით მნიშვნელობა ალმანახ „საუნჯისა", რომელსაც „ხომლისა" და „ცისარტყელას" სახით უთუოდ კარგი წინამორბედნი ჰყავდა...

2. ახლა რაც შეეხება დედნის მიმართ ერთგულებას და ე. წ. თავისუფალ თარგმანს, ჩემი აზრით, არც ერთგულება გამორიცხავს თავისუფლებას და არც, მით უმეტეს, თავისუფლება ერთგულებას. ისე კი, საერთოდ, ერთგულება მხოლოდ თავისუფალი წარმომიდგენია. მეტისმეტი არც ერთი ვარგა და არც მეორე. „ასო-ასო კი არ უნდა ვთარგმნიდეთ, არამედ (ათასჯერაც არ მომწყინდება ამის განმეორება!) ღიმილს — ღიმილით, მუსიკას — მუსიკით, სულიერ ტონალობას — სულიერი ტონალობით" (კ. ჩუკოვსკი). და განა ცამდე მართალი არ არის ბ. პასტერნაკი, რომ წერს, თუ არა განზრახ შემქნილი თავისუფლება, ისე შეუძლებელია დიდ ქმნილებებთან მიახლოებამ!

თარგმნა არ უნდა არც ფერს, არც ბგერას, არც ხაზს, ერთადერთი სიტყვაა გაჩენილი სათარგმნელად... ალბათ შემთხვევითი არ არის, რომ ქართულად ღვინელი ძმებივით ან, უფრო სწორად, ტყუპი ძმებივით ჰგვანან ერთმანეთს „თარგმანი" და „თარგმანება". თარგმანის დროს გარკვეული აზრით აუცილებლად ხდება ტექსტის თარგმნება, ერთგვარი განმარტება, გასხივოსნება. აი აქ უნდა მთარგმნელს სწორედ იშვიათი ოსტატობის გამოჩენა, რაც უდიდესი ზომიერებით ჩარევის გრძნობას გულისხმობს. ალბათ ამიტომაც იყო, რომ გოეთე აღფრთოვანებული კითხულობდა თავისი „ფაუსტის" ფრანგულ თარგმანს! „თუ მაქსიმალური სიზუსტით გადმოსცემთ ტექსტის თითოეულ სიტყვას, მაგრამ მის პოეტურობას ვერ გადმოსცემთ, თქვენ მიერ მიღწეული სიზუსტე ნულის თანაფარდი იქნება" (კ. ჩუკოვსკი).

შორი გზის მოვლა და შინ მშვიდობით მისვლა ნამდვილად მთარგმნელზეა ზედგამოჭრილი. მწერალი, თუ შეიძლება ითქვას, თავის წიგნს თვითონ „აჩენს", მთარგმნელი კი ამ უკვე სხვის გაჩენილს „ხელახლად ქმნის", და, ნიჭთან ერთად, რაოდენი რუდუნებაა საჭირო, რომ არც ხელი მოსტეხოს, არც ფეხი და, რაც მთავარია, სული არ ამოხადოს, თავისი თავდაპირველი სახე უხინჯოდ შეუნარჩუნოს მთარგმნელის ხელში არამცა და არამც გოგო ბიჭად არ უნდა იქცეს, ბიჭი — გოგოდ. რაღა ბევრი გავაგრძელო და, თუ მთარგმნელი შემოქმედია, მის საქმეში ცოტა ჯადოსნობისაც უნდა ერიოს რაღაცა.

3. პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ თარგმნილი ლიტერატურის ქართულად გამოცემაში სტიქიურობა და თვითდინება თითქოს აგრერიგად აღარ იგრძნობა. იმედია, მხატვრული თარგმანისა და ლიტერატურული ურთიერთობის მთავარი სარედაქციო კოლეგია გონივრულად განაგრძობს „შემოქმედებითი წესრიგის" დამყარებას. ქართულად თარგმნილი წიგნის გამოცემის ბედს, სადაც უნდა იყოს, თბილისი იქნება, ქუთაისი, სოხუმი, ბათუმი თუ ცხინვალი, ერთი კომპეტენტური ორგანიზაცია უნდა წყვეტდეს. სხვანაირად წარმოუდგენელია. საბოლოო წესრიგზე ლაპარაკი.

4. სანამ ქართული ნაწარმოების სხვა ენაზე მთარგმნელს ქართული ენა არ ეცოდინება, ის ყოველთვის შეიძლება „აცდუნოს" ვინმე სახელგანთქმულის ბარათითა და ეჭკარედით შეიარაღებულმა მოხერხებულმა ავტორმა. ალბათ ბევრს ახსოვს, რამხელა რუს პოეტებს ათარგმნინა თავისი უმწიფარი ლექსები ზოგ-ზოგმა ე. წ. გუპოეტებმ!..

ამ საქმის გაძღოლა, მთავარ სარედაქციო კოლეგიასთან ერთად, ყურნალმა „ლიტერატურნაია გრუზიამ" უნდა ითავოს, ძირითადად აქ უნდა ჭაშნიდებოდეს სხვათა ენაზე სათარგმნელი და გამოსაცემი ქართული ლიტერატურული ნაწარმოები. საჭიროა უფრო მჭიდრო კავშირის დამყარება სსრ კავშირის მწერალთა კავშირის ქართული ლიტერატურის სამეხოსთან, რომელიც მარტო ლიტერატურული საღამოების ხელშესაწყობად როდია შექმნილი.

5. ქართულად სათარგმნელი და გამოსაცემი ძალიან ბევრია. ჩვენი მსოფლიო ლიტერატურის ბიბლიოთეკა (აშკამად ოთხმოცტომეული) დასრულების შემდგომ თანდათან კიდევ შეიცვლება და გაიზრდება. არ უნდა ვიჩქაროთ, ყველაფერი ამ საუკუნეში ვერ ითარგმნება, ისევე, როგორც ყველაფერი ერთ საუკუნეში არ შექმნილა. მთავარია შედგეს ღრმად გააზრებული პროსპექტი, რომლის მიხედვითაც თაობები იმუშავებენ და ყველა თავის კუთვნილ წვლილს შეიტანს ამ უაღრესად ეროვნულ საქმეში.

არც ყველა დიდი ერის მწერალია დიდი და არც ყველა პატარა ერის მწერალია პატარა. ამიტომ მსოფლიო ლიტერატურის ნამდვილი, უტყუარი რჩეულის შედგენა ძალზედ რთული საქმეა.

ამ თვალსაზრისით დიდად უურადსაღები ნერილი გამოაქვეყნა „საუნჯის" 1978 წლის მეორე ნომერში ზურაბ კიკნაძემ — „შენიშვნები ჰერმან ჰესეს ბროშურაზე — „მსოფლიო ლიტერატურის ბიბლიოთეკა". წერილში ნაჩვენებია კაცობრიობის მხატვრული აზროვნების განვითარების მთელი მრავალსაუკუნოვანი გზა ვედანტადან და უპანიშადებიდან მოკიდებული ვიდრე ჩვენს დღეებამდე. რომელი ერიც ასეთი „მსოფლიო მწერლობის ბიბლიოთეკის" შექმნას მოახერხებს, უკეთესი ამჯარ-საჭიროველი არ უნდა.

6. ხელახლა თარგმნა ხშირად აუცილებელი ხდება, ვინაიდან ყველა ეპოქას თავისი შეხედულება აქვს, თუ როგორი უნდა ყველა ეპოქას თავისი შეხედულება აქვს, თუ როგორი უნდა იყოს თარგმანის ფორმა და ბოლოს, ენა, ენა, ენა. ეს ბოლო ენა ენა, ენა. ეს ბოლო ენა ენა, ენა. ეს ბოლო ენა

მორის ფოცხიშვილი — 50

გაშარჯვების სიმღერები

მორის ფოცხიშვილს შეუსრულდა დაბადების 50 წლისთავი. თავის ნახევარ საუკუნეს პოეტი ხელდამშვენებული ზედება ლექსების შესანიშნავი წიგნებით. ბევრი მისი ლექსი სიმღერადაა ქცეული.

იგი ჩვენი კომპოზიტორების რჩეული ავტორი და მეგობარია და სიმღერებად აყალიბებულ მის ლექსებს ცოტა წვლილი როდი აქვთ მგოსნის უჩვეულო პოპულარობაში.

მორის ფოცხიშვილს ეკუთვნის სამოქალაქო პოეზიის მშვენიერი ნიმუშები და ამავე დროს იგი არის ავტორი შესანიშნავი ლირიკული ლექსებისა, რომლებიც დასამახსოვრებლად გადმოსცემენ ნატიფ პოეტურ ნიუანსებსა და ფაქიზ განწყობილებებს.

მორის ფოცხიშვილი მუდამ ცხოვრების ფერხულშია, იგი ხალისითა და პასუხისმგებლობით აკეთებს ყოველგვარ საზოგადოებრივ საქმეს, მისთვის არ არსებობს დიდი და მცირე მოვალეობა. ყველას ერთნაირი ერთგულებითა და სიყვარულით ასრულებს.

იგი კარგახანია მწერალთა კავშირის პარტიულ ორგანიზაციას უდგას სათავეში და ამ პასუხისმგებლობასაც მარჯვედ ართმევს თავს. აქაც თავისი თავმდაბლობითა და პრინციპულობით მოპოვებული აქვს საერთო ნდობა და პატივისცემა.

მორისი გულისხმიერი მეგობარია, მისი გულისხმიერება მართლაც გამორჩეული და სანიმუშოა. უკვე შექმნილისათვის თავისი მოვალეობისგან ინოთხველების მადლიერებითა და სიყვარულით გარემოსილი პოეტი ჯერ მხოლოდ ცხოვრების და შემოქმედების შუა გზაზეა. წინ კიდევ ბევრი მწვერვალია და ჩვენ გვჯერა, რომ იგი კვლავაც გამარჯვების სიმღერებით დაიპყრობს იმ მაღალ მწვერვალებსაც.

გრიგოლ აბაშიძე

ემღერება...

გაზაფხულზე პირველი ყვავილების შემონათებას ჰგავდა მორის ფოცხიშვილის პირველი ლექსების გამოჩენა ჩვენი ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზე.

და მას შემდეგ მორის ფოცხიშვილის პოეტურმა ხმამ ადგილი დაიმკვიდრა ქართველი მკითხველის გულში.

მისი უშუალო, ამღერებული, ძალდაუტანებელი ლექსების წაკითხვისას იტყვის კაცი: ემღერება და მღერისო.

მღერის და მთელს საქართველოს ამღერებს, კიდევ უფრო უღვივებს ქართველ კაცს სამშობლოსადმი თავდადების უწმინდეს გრძნობას.

მიხარის, რომ მორის ფოცხიშვილის ლექსების პირველი კრებულის რედაქტორი და დამლოცველი მე ბალდაი, და რადგან, როგორც რედაქტორმა, არ დავიწყე ქმქვა ბაბუკი პოეტის სულსა და ლექსებში, ვენდე მკითხველთან მის პოეტურ აღსარებას, მისი შემდეგი წიგნის რედაქტორობაც კვლავ მე მთხოვა.

ახლა თავად მორისი მრავალი ახალგაზრდა მწერლის რედაქტორი და დამლოცველია. აკი მას აბარია ახალგაზრდა მწერალთა უმთავრესი უურნალიც.

გაიხარე, ჩემო მორის. იცოცხლე, იბედნიერე.

იოსებ ნონეშვილი

მორის ფოცხიშვილი

უბატონო ლილეო

რა სიზმარი, რა გზა ან რა ფანტომი,
ცხადად, თითქმის ყველაფერი ცხადად, —
საქართველოს არ ჰყოლია ბატონი,
საქართველოს ერთგული სპა ჰყავდა.

ვინ რა ბრძანა, რა ქადილი, რა ტონი,
ვინ ხარკს თხოვდა,
ვინ ღველფსა და ღადარს, —
სვანეთ ლილეს არ ჰყოლია ბატონი,
სვანურ ლილეს დალ-ქალღმერთი ჰყავდა!

იყო სიტყვა,
იყო სიტყვის გამგონიც,
იყო სცენა, იყო ფარდის ფარდაც, —
დედაენას არ ჰყოლია ბატონი,
დედაენას დედაერი ჰყავდა!

შთაგონება, როგორც ირმის ნახტომი,
თამარ მეფე მეუფედ და ხატად, —
პოეზიას არ ჰყოლია ბატონი,
პოეზიას რუსთაველი ჰყავდა!

შიმშილობის გამოცხადება

პროტესტის ნიშნად
შიმშილობას ვაცხადებ დღესვე, —
არ წავიკითხავ აღარაფერს,
არ დავწერ ლექსებს;

აღარ მოვუსმენ აღარავის,
არ ვივლი თქვენთან,
ვიდრე არ იტყვით:
„ბატონებო, ერთად ვართ, ერთად!“

ვიდრე არ გნახავთ
ქუჩა-ქუჩა ხელკავით მავალთ,
ჩვენ, პოეტები, ავდგებით და
მწყობრიდან გავალთ!

ვიდრე არ ვიგრძნობთ —
თქვენს ძარღვებში ჩქეფს
ჩვენი სისხლი,
ო, გვეგონება, რომ სიცოცხლის
არცა ვართ ღირსი.

ვიდრე არ იტყვით
იმას, რაც ჩვენ გვინდოდა გვეთქვა,
ვიდრე არ იტყვით:
„მეგობრებო, ერთად ვართ, ერთად!“

არ შეიცვლება

ის ერთი გზა და
ის ერთი პწკარი,
ის სამრეკლო და
ის ერთი ზარი,
როგორც ის ქარი
და ის სიზმარი,
ისევ ისეა,
ისევ ის არი!

არ შეიცვლება,
ვერც ვინ შესცვალოს,
ბევრიც მტანჯოს და
ბევრსაც ეწვალოს,
ხელი შეეწყოს,
თუნდ მოეცაროს, —
იმ ერთი ჩანგის
ის ერთი ლარი
ისევ ისე ყღერს,
ისევ ის არი!

კვლავაც, კვლავაც ამ გზით!

ჩემო მორის, ნახევარი საუკუნე უფრო ბევრია, ვიდრე ორმოცდაათი წელი, მერწმუნე, ახეა. ორმოცდაათი წამში დათვლება და ნახევარ საუკუნეს რა დათვლის. ყველაფერი ტვირთია ამ ქვეყანაზე, ერის ერთგულებაც და დამრავნებული კაცის ნაღველიც. ხოლო თუ კაცის გულში, პოეტი კაცის გულში ჯიუტად სახლობს ცრემლი ეროვნული, ნახევარი საუკუნე რას ეყოფა, საუკუნე მაინცაა საჭირო, რომ ყველა ტკივილი და ყველა აღზევება სათავისოდ გადახარშოს. შენი ამღერებული სიტყვა და სტრიქონი ბევრს წასცხებია მალამოდ გულზე. შენ შენი გზა გაქვს, აი, სხვებზე უფრო შენ შეგიძლია თქვა: მივდივარ და მივიმღერიო. რაც დღემდე გაგინდია ქართველი მკითხველისათვის, იმას გაუმარჯოს, ჯიუტი კაცის ნათქვამ სიტყვებს გაუმარჯოს:

მე მაინც უნდა ავფრინდე,
ავფრინდები და ფრრრი.

რაც შეეხება სამშობლოს: „სამშობლო ალბათ ერთადერთი ხატია ქვეყნად და მისი ასლის გადაღებას ვერავინ შესძლებს“. კვლავაც, კვლავაც ამ გზით, მოქალაქეობრივი ლირიკით, ზნეკეთილობით, რაინდობით!

ჯანსუღ ჩარკვიანი

პოეზიისა და მუსიკის ტყვეობაში

ჩვენი შეხვედრა თავიდანვე კეთილი ვარსკვლავით იყო გაბრწყინებული. პირველი სიმღერიდან მოყოლებული დღემდე შემოქმედებითი მეგობრობით ვსულდგმულობდით მხოლოდ. ამ მეგობრობამ არც ზღვარი იცოდა და არც დრო.

დღეა თუ შუაღამე, მორისს შეუძლია სასიმღეროდ განწყობა. მისი პოეზია მის გულთან ერთად შემართულია შემოქმედებითი წვისათვის მუდამ. მოსმენის ნიჭით დაჯილდოებულს ბოლომდე ძალუძს ჩახვდეს მუსიკის საიდუმლოებას. უმალ შეიცნობს ხოლმე მელოდიის არსს და სიმღერაც ფრთებს შლის.

სამაგალითოოა მორის ფოცხიშვილის ძმობა და მეგობრობა ქართველ კომპოზიტორებთან. მომღერლებთან, მუსიკოსებთან. დაუღალავია და უანგარო ამ ძმობაში იგი. ერთგულია და გულღია.

მთელი მისი ოჯახი ხელოვნების უწრფელესი სიყვარულით სუნთქავს. როდესაც ვმუშაობთ, ყველა და ყველაფერი განაბულია, სმენად არის ქცეული. აქ იციან მუსიკით ზეაღტაცება და მუსიკისთვის თავგანწირვა. ხშირად თავზედაც დაგვთენებია ახალი მუსიკალური ფრაზისა თუ მისი შესატყვისი სტრიქონის ძიებაში.

ბევრი საერთო სატკივარიც გვქონია და სიხარულიც ბევრი ყოფილა. მრავალი რესპუბლიკური და საკავშირო პრემია ერთად მიგვიღია და ერთ სხივზე გვივლია ხალხის გულისაკენ.

მე მიყვარს მისი პოეზია, — დაულეველი წყარო მუსიკისა.

ამ წყაროს ამოშრობა არ უწერია. რაც უფრო მეტს ეწაფები, უფრო მატულობს და უფრო ძლიერდება ნაკადი მისი.

ასე უხვად და ულეველად ედინოს ჩვენი სულის წყურვილის მოსაკლავად მორისის ლექსს, აწ და მარადის! აწ და მარადის!

ზოთა მილორავა

ვიცი აფრინდები ანუ ნადიროგა ზამთრის პირზე

მორის ფოცხიშვილს

ცივმა დაუბერა და გიტარა
ქარმა თავის ჭკუაზე აამღერა,
ზოგი ცად ასწია — აიტანა,
ზოგი მიწას გართხა — გაამტვერა.

ყანა უკვე იქცა ნაყანობად,
ჩალაც რა ხანია გაიჩალა,
სუსხმა გზაი ყველა გადაღობა,
მწყერიც ადგა და — გაილალა.

აღარც სეტერი ჩანს — დაბაღამდე
ალბათ მისმა ტყავმა მიაღწია,
ჩვენი მართვეებიც დაბახალდნენ,
რაკი მამებმა ვერ იარნივეს.

სადღაა საყუდარ-სანადირო,
თუ ძველებურად არ მომჯობინდეს?
ახლა ისა ჯდება სანადიმოდ,
ვისაც გაუღიმებს ოროპინტრე.

შენ კი ზამთრის სუსხი რას გიქვია
ან მონადირე და ნადირები? —
შენ ისეთი ფრთები დაიქნიე,
ვიცი, უეჭველად აფრინდები!..

ლადო მრელაშვილი

„აღმოსავლური პოეზიიდან“

გამოჩენილი საბჭოთა პოეტი ივგენი ვინოკუროვი ცხობილი მთარგმნელიცაა. ახლახან მკითხველმა მიიღო „ნაუკას“ მიერ გამოცემული კრებული „აღმოსავლური პოეზიიდან“, როგორც წიგნის წინასიტყვაობაშია ნათქვამი, ეს ფაქტი უკვე თავისთავად დიდი ინტერესის შემცველია: თავისი კეთილშობილური განწყობით — გაიცნო რუს მკითხველს აღმოსავლეთის ხალხთა ცხობილი პოეტები ამ პოეზიის ნიმუშთა მაღალხარისხოვანი თარგმანებით, ივგენი ვინოკუროვი აგრძელებს იაეთ ცხობილ მწერალთა გზას, როგორიც არიან ულუკოვსკი, ბატიუშკოვი, პუშკინი, ფეტი, ბუნინი, ბრიუსოვი, ბალმონტი, ახმატოვა...

„ამ კრებულით ივგენი ვინოკუროვმა წარმოადგინა თარგმანები აღმოსავლური პოეზიისა, შეიყვარა ეს პოეზია და ღრმად ჩაწვდა მის მრავალსაუკუნოვან კულტურას“.

წიგნში წარმოდგენილია ნიმუშები არაბული, ინდური, იაპონური, ყაზახური, მანსიური და სომხური პოეზიისა.

ქართველი პოეტებიდან მკითხველი გაეცნობა ნიკოლოზ ბარათაშვილის, გრიგოლ აბაშიძის, ოთარ ჭელიძის, კარლო ყალაძის, შალვა ამირეჯიბის, რევაზ მარგიანის და მიხეილ ქვლივიძის ლექსებს.

ბარათაშვილი წარმოდგენილია „მერანით“.

შეხვედრა პოეტთან

პოეტ გიორგი გიგაურს ამას წინათ დაბადების 50 წელი შეუსრულდა. ამ თარიღთან დაკავშირებით, 14 ივნისს, გარდაბნის რაიონის სოფელ გამარჯვებაში მოეწყო პოეტის შემოქმედებითი საღამო.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა პარტიის გარდაბნის რაიკომის მდივანმა ზაურ მარგველაშვილმა. გიორგი გიგაურს მიესალმნენ სოფლის მშრომელები. ინტელიგენციის წარმომადგენლები, პიონერ-მოსწავლეები.

გიორგი გიგაურს შემოქმედებითი წარმატებები უსურვეს ნიკა აგიაშვილმა, სილოვან ნარიმანიძემ, სიმონ შამფრიანმა, ზოთა ხოდაშნელმა.

დასასრულ პოეტმა შეხვედრის მონაწილეებს წაუკითხა რამდენიმე ახალი ლექსი.

გურამ გათიაშვილი

„უკანასკნელი ლექსი“ დიდხანს ემღერება

დაბადების დღეს გილოცავთ, დღეს, რომელმაც პოეტის ხუთი ათეული წელი დასრულა და მეექვსესავით თვალებზე ხელმოჩრდილებული გაჰყურებს ფიქრის ბიგოებზე დაყრდნობილ ვენახს.

რამდენი რამე მომხდარა, რამდენ ძვირფას წუთს ჩაუვლია და თავისი ამბორის ანაბეჭდი ფურცელზე დაუტოვებია სტრიქონებად, სახატავ ტილოს შერჩენია პირველყოფილი ელვარებით ან სიღერებში გაცოცხლებულა, ყელიდან ყელში გადასულა და დიდხა და პატარას უმღერია, გუთავისებია და გათქვარულა პოეტის სევდითა და სიხარულით.

ამ ქვეყნად მხოლოდ ერთმა — შემოქმედმა უწყის, როგორი რთულია და საბედისწერო ადამიანების გულამდე მისასვლელი გზა და მის ბედნიერებას მთელი ქვეყნის ოქროც ვერ გადასწონის, თუკი თავისმა ხალხმა სიყვარულით უპასუხა.

თქვენ თქვენი წილი სიყვარული დამსახურებულად მიიღეთ, ბატონო მორის! მე ამის მომსწრე ვყოფილვარ თქვენთანაც და თქვენს გარეშეც. პოეზიის საღამოებზე და პირად საუბრებში მკითხველებთან — ყველგან, სადაც იციან თავიანთი პოეტების ფასი.

ხუთი ათეული ჩაწურულა მღელვარებითა და ერთგულებით ძვირფასი ხატისადმი, გძულებდათ ორგული და გაუტანელი, თაყვანი გიცათ ამაღლებულისა და ღვთაებრივისათვის, სხვისი კარგი ლექსი გულწრფელად გაგბარებიათ და არც შეჭირვებულის დასახმარებლად დაგნებიათ თქვენი შესაძლებლობა და ავტორიტეტი. მე და ჩემს მეგობრებს ეს ჩვენს თავზე გამოგვიცდია და ახლა გიხდით მადლობას, რადგან ცხოვრებისეული პრაქტიკა. ადამიანებთან ურთიერთობა ხშირად სამწუხარო შედეგებს გვთავაზობს და იმათ ფონზე მხოლოდ ჭეშმარიტი ოხტალოგია ბოლოს ასრულებს ცხოვრებას.

დრო კი მიდის და მის ჭეშეებას მიჩერებული ამბობთ: „არის უხილავი მდინარება რაღაც უხილავი ძალის, რაღაც თითებშუა იპარება, როგორც ოდაბნოში წყალი. ალბა ფიქრის ფერფლით იფარება, რაღაც ანქაქსება გზებად, რაღაც ტკივილებად კრისტალდება, რაღაც ნიკარებად რჩება. ლეგენდა იდუმალი მყინვარება ფარსის, ტრაგედიის, დრამის, ალბათ გულიც ისე იბზარება, როგორც გარდასახვის ჟამი. ის, რაც უკვდავებად იკმარება, მწუხრის ვერცხლისწყალად წვეთავს, — ვაი, უხილავო მდინარეაე დღეთა სიცოცხლეთა ჩვენთა“.

„უკანასკნელმა ლექსმა“ ჯერ კიდევ დიდხანს უნდა მოიცადოს და გისურვებთ კვლავაც ერთგულ ჯარისკაცურ მზადყოფნას თქვენი ძვირფასი ხატის საკეთილდღეოდ.

ვანო ჩხიკვაძე

სამსახეობა პოეტისა

პირველი — ეს არის ღიმილიანი, თავაზიანი, საოცრად მეგობრული და თავმდაბალი მორის ფოცხიშვილი.

მეორე გახლავთ ამღერებული პოეტი მორის ფოცხიშვილი, მისი ღიმილივით ალალი ლექსების ავტორი, რომელიც ყოველგვარი ფამილარობის ვარეშე ეტყვის მკითხველს: „ენკი-ბენკი-სიკლისა, ენკი-ბენკი და ეამი სიყვარულია გავი-და“, ან „მაგრამ ახლა უკვე ძლიერ ფვიანია, მორის ფოცხიშვილი ცოლშვილიანია“. ეს ადრეული მორის ფოცხიშვილია — ხალასი, უშუალო, რომლისთვისაც ლექსის ერთ-ერთი უმთავრესი კომპონენტი სტრიქონის სიმარტივე და მუსიკალობა, მისი სასიმღერო ინტონაციაა. ამაშიც ჩანდა პოეტის შემოქმედებითი კეთილსინდისიერება — იგი ძალების დაძაბვით სხვა, მოდური მორის ფოცხიშვილს კი არ ქმნიდა პოპულარობის მოსაპოვებლად (მიუხედავად ამისა, იგი მაინც გახდა პოპულარული), — მღეროდა ისე, როგორც ემღერებოდა, წერდა ისე, როგორც ეწერებოდა.

და არსებობს კიდევ ერთი მორის ფოცხიშვილი — ჩემთვის ძალზე ახლობელი, ცხოვრების ავ-კარგზე დაფიქრებული კაცი, რომელიც ფიქრობს, მსჯელობს, განიცდის, სჭვრეტს, იბრძვის და ამ შუა ფიქრში, შუა შრომაში გართული წამოიძახებს: „სანამდე არ აფრინდება, არავინ ერჩის მწყერს, ვაიმე, ჩემი სიცოცხლეც იქნებ ასეა დღეს. ვიდრე მიწაზე დავდივარ, ყველას სიამეს ვგვრი, აფრინდები და ვაიმე! ავფრინდები და... ფრრრ...“

ან კიდევ ასეთ აფორისტულ სამ სტრიქონს დაწერს და საჩინოს გახდის ადამიანის ამქვეყნიური ვალისადმი თავის დამოკიდებულებას: „სიკვდილი იმას, ვისაც მხოლოდ სიცოცხლე უნდა“. როგორც ვხედავთ, ეს პოეტი მხოლოდ სახიმღეროდ არ მოსულა ქვეყნად, იგი ცხოვრების ყოველდღიური სინამდვილიდან საზრდოობს.

მორის ფოცხიშვილი პოპულარული გახდა-მეთქი. ეს იმიტომ, რომ მისთვის პოეტის რაობა არ არის ერთსახოვანი, იგი მუდამ ცვალებადია.

ჩახედეთ მის ბოლო წიგნს „სარკე სარკეში“ და სრულიად ახალ (იქნებ მოულოდნელსაც!) მორის ფოცხიშვილს ამოიცნობთ შიგ.

გურამ გათიაშვილი

ულტიმატუმი

ელიზბარ უგილავა

კომუნის დამარცხებით და თურქეთის არმიის მოძალებით შეძრწუნებული ბაქოელები ივლისის სულის შემხუთველ სიცხეში ნავსადგურისაკენ ეზიდებოდნენ საევაკუაციო ტვრთს, ასტრახანისაკენ მიმავალი გემებისაკენ ისწრაფოდა ათასობით პანიკით მოცული ლტოლვილი.

ალამ ხანს, როცა გემების დატვირთვა ისაი იყო მთავრდებოდა, გამოჩნდა შავ ცხენებშებმული ეტლი, რომელშიც ისხდნენ ბაქოს კომუნის გადამდგარი კომუნარები — შაუმიანი, ჯაფარიძე და აზიზბეკოვი. კომუნის სახელოვან წევრებმდლოლებს უწინდებურად არ უღიმოდათ სახე, მაგრამ მაინც ... ზიანად ესალმებოდნენ უმილობითა და შიმშილით გაწამებულ დამიანებს.

ალიოშა ჯაფარიძემ, როგორც ევაკუაციის ხელმძღვანელმა, კომუნარებს ურჩია ორ-ორად. სამ-სამად ... ამსხდარიყვნენ სხვადასხვა გემში, რათა მტრის თავდასხმის შემთხვევაში, მსხვერპლი ნაკლები ყოფილიყო და თუ ყველას არა, რამდენიმე კომისარს მაინც ჩაეღწია ასტრახანში — მომავალ საასპარეზო ციტადელში. კომუნარები ვარაუდობდნენ, რომ ასტრახანში, სადაც საბჭოთა ხელისუფლება დღითიდღე ძლიერდებოდა, თვითონაც ძალას მოიკრებდნენ, ხელახლა შეიარაღდებოდნენ და ბაქოდან კვლავ განდევნიდნენ კომუნის მოღალატეებს — ეხერ-დაშნაკების და მენშევიკებისაგან შემდგარ კონტრრევოლუციურ მთავრობას, ეგრეთ წოდებულ „ცენტროკასპიის დიქტატურას“.

ჯაუფ-ჯაუფად დანაწილებული კომისრები თავიანთი მცველებითა და მეკავშირეებით მათთვის განკუთვნილი გემებისაკენ გაეშურნენ, შაუმიანმა და ჯაფარიძემ კი „ივანე კოლესნიკოვისაკენ“ აიღეს გეზი. მათ უკან მიჰყვნენ თანამებრძოლნი — ფიოლეტოვი, ტერ-გაბრიელიანი, შებოლდაევი, აგრეთვე, რამდენიმე ქალი, მათ შორის ჯაფარიძისა და ფიოლეტოვის მეუღლეები — ვარვარა და ოლღა.

გემბანზე ასულ სტეფანემ და ალიოშამ ერთხელ კიდევ მოუხედეს ამ განწირულთ თავზარდაცემულ თანამემამულეებს, ერთხელ კიდევ დაუქნიეს ხელი და არეულ ხალხში თვალს მიეფარნენ.

მძიმე იყო ეს განშორება. კომუნარებს აფიქრებდათ დარჩენილი ბაქოელების ბედი — სამი დიდი იმპერიალისტური სახელმწიფოს არმია რომ ემუქრებოდა დაპყრობით, ბაქოელებიც სწუხდნენ, რომ კომუნარებს ნიფთით აღსავსე გზა ჰქონდ ... გასავლელი და არავინ იცოდა — ზღვის მეკობრეთა ბანდა სად ჩაუსაფრდებოდა მათ!

როგორც იქნა, მოთავდა გემში ჩახსდ...და, საცაა გემების ქარავანი გზას უნდა გადგომოდა. კომუნარები ილუმინატორიდან გაჰყურებდნენ ქალაქს.

— სტეფან გიორგევიჩ, ეს ფაფახიანი ვინ უნდა იყოს, ხალხის ტალღას რომ მოარღვევს და ჩვენსკენ მოეშურება? — ხელით ანიშნა სტეფანეს ალიოშა ჯაფარიძემ.

— ვერ იცანი? პეტროვია, გრიგორი კონსტანტინოვიჩი, მის ნაცრისფერ ფაფახსა და შავ წვერს ათას კაცში გამოვარჩევ, ოღონდ მეორე ვინ უნდა იყოს, უკან რომ მოსდევს?

თათეოს ალიოშა ჰგავს. სიარულზევე ეტყობა, კავალერისმგლური ნაბიჯით მოძუნძულებს.

— მერედა ფრონტი რად მიუტოვებიათ, თუ ფარ-ხმალი დაყარეს და ლაჩრულად გამოიქცნენ? — გაიოცეს ტერ-გაბრიელიანმა და შებოლდაევმა.

— ეს არ მოხდებოდა! — დაბეჯითებით თქვა ჯაფარიძემ, — პეტროვის არწივები ლაჩრობას ჩვეულნი არ არიან. ვერა ხედავთ, როგორ ურტყამს შამან-დაღის სიმაღლეს მამაცი პოლკოვნიკის შორსმსროლელი ზარბაზნები, რომ მუსრი გაავლოს თურქ-მუსავატელთა ურდოს.

— გამარჯობათ, ძმებო, ხომ არაფერი გაგჭირვებიათ?! — კაიუტაში შესვლისთანავე შეაგება ალიოშა ჯაფარიძემ და ორივეს ძმურად დაადეხვია.

— გასაჭირს რა გამოლევს, ამ ცოდვილ მიწაზე, ოღონდ მე ახლა ფრონტი და მისი გასაჭირი არც კი მადარდებს, სულ სხვა საქმეზე მოვედი თქვენთან, — აღელვებით თქვა ოფლში გაღვარულმა პეტროვმა.

— რა ამბავია, რა მოხდა! — გაოცებით ჰკითხა სტეფანემ.

— საიდუმლო ცნობებია, სტეფან გიორგევიჩ! — დაიწყო ამიროვმა.

— მეტად საგულისხმო და საგანგაშო, — დასძინა პეტროვმა და საველე ჩანთაში რაღაც ქაღალდები მოქექა.

— რა ცნობებია? რა უნდა მოხდეს იმაზე უარესი, რაცა გვჭირს? — გაკვირვებით იკითხა ალიოშამ.

— სწორედ რომ უარესი დღე გველოდება, თუ „ცენტროკასპიის დიქტატურის“ მთავრობის ჩანაფიქრს განხორციელება უწერია. როგორც დაზვერვა გვატყობინებს, მათ განუზრახავთ ბაქოს კომუნის მესვეურთა დატუსაღება.

— დატუსაღება? — სტეფანეს ირონიულმა ღიმმა გადაჭრა სახეზე, — ჩყოფნით კი საამისო გამბედაობა მაგ არამზადებს?!

— მოიოდნელი აქ არაფერია, — თქვა ალიოშა ჯაფარიძემ, — „ცენტროკასპიის“ კონტრრევოლუციური მთავრობა ყოველმხრივ შეეცდება შური იძიოს ჩვენზე. გადამჭრელი ზომების მიღებაა საჭირო, დაყოვნება შესაძლოა ძვირად დაგვიჯდეს.

კაიუტაში შემოვიდნენ ვარვარა ჯაფარიძე და ოლღა ფიოლეტოვა. ვარვარამ დაიჩემა — ახლავე ჩავიდეთ გემიდან და მივიმალოთო, მაგრამ არავინ არ აუბა მხარი.

ერთ ხანს სიჩუმე ჩამოვარდა. ყველა თავისებურად სჯიდა შექმნილ ვითარებას. გამოსავალი კვლავ ალიოშამ იპოვა.

— ძალას ძალა უნდა დავუპირისპიროთ! თუ „ცენტროკასპიის“ მთავრობა თავისი ვერაგული ჩანაფიქრის განხორციელებას შეეცდება, დაუყოვნებლივ უნდა წავუყენოთ ულტიმატუმი ტუსაღების განთავისუფლებაზე; თუ კომუნის ჯარის სარდლების მოთხოვნას არ დააკმაყოფილებენ, პირდაპირ უნდა დავუშინოთ ცეცხლი მთავრობის რეზიდენციას. მაგრამ ამ ოპერაციის ჩატარებას დიდი ცოდნა და გამბედაობა უნდა.

— პირველ რიგში მეთაური გვჭირდება, — ჩაერია სტეფანე.

— მეთაური ვინ უნდა იყოს, თუ არა ალიოშა ჯაფარიძე — ერთხმად წამოიძახეს პეტროვმა და ამიროვმა.

— მეც ასე მგონია, — დაუდასტურა სტეფანემ.

— თანახმა ვარ, ოღონდ პირველი სიგნალისთანავე ყორღანოვი მომაშველეთ თავისი რაზმებით! — ჯაფარიძე სიტყვიდან საქმეზე გადადიოდა.

— მეც ხომ არ წამოგყვეთ? — ჰკითხა შაუმიანმა.

— არავითარ შემთხვევაში! პანიკა ატყდება, ყველაფერი დომხალივით აირევა გემებში. ევაკუაცია, რაზედაც რამდენიმე დღეა ვჯახირობთ, ჩაგვშლება, — ალიოშამ მაუზერის ლულაში ჩაიხედა, სული ჩაბერა, მერე ტუვიებით გაჭედა იგი, ბუდეში ჩააგო, პიჯაკი გადაიცვა, ქუდი დაიხურა და კარში გავიდა, პეტროვი და ამიროვი უკან მიჰყვნენ...

მალე აბუბუნდა „ივანე კოლესნიკოვის“ საყვირიც და გემი ნაპირს მოწყდა, მეწინავე გემმა კურსი ასტრახანისაკენ აიღო. ჩვიდმეტი გემი თანაბარი დისტანციით მიჰყვა ერთმანეთს.

მგზავრებმა შვებით ამოისუნთქეს ასტრახანში მათ ელოდათ ახლობლები, ნათესავები და, რაც მთავარია, პური.

გემები დაიძრა თუ არა, პანიკაც ნელ-ნელა ჩაცხრა. სამგზავრო განწყობილებამ კიჩეაშეკრულ ადამიანებს ენა ამოადგმევინა, სახეზე ღიმი მოჰგვარა, ხსნის იმედი ჩაუსახა.

გემები თანდათან ღია ზღვაში გავიდნენ.

სტეფანე ჯარგა ხანს გაჰყურებდა ზღვის ნაპირს. თანდათან მის ნათელ შუბლს ამლაბუდას ქსელები შეეხია.

— ბიჭებო, იქნებ თვალი მატუუებს, მაგრამ ნავსადგურიდან პროუექტორის შუქით მგონი გემების შეჩერების სიგნალს იძლევიან. რას უნდა ნიშნავდეს ეს? — შეკავებული მღელვარებით თქვა სტეფანემ.

შებოლდაევმა და ტერ-გაბრიელიანმა ხმელეთისაკენ გაიხედეს.

— დიახ, ეს გემების შეჩერების სიგნალია, — დაუდასტურეს.

არ გაუვლია სამიოდე წუთსაც და გემი შეჩერდა. გემების მთელი ქარავანი ერთბაშად ზღვაში გაიყინა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ „ივანე კოლესნიკოვს“ მიუახლოვდა კატერი, რომელშიც შეიარაღებული მატროსები ისხდნენ.

— ბაქოს საზღვაო ფლოტილიის სარდლობისაგან ნაბრძანებია სასწრაფოდ კატერზე გადმოსხდათ შაუმიანი, ჯაფარიძე, შებოლდაევი და ტერ-გაბრიელიანი! — ასეთი ულტიმატუმი წაუყენა კატერის ეკიპაჟის უფროსმა გემის კაპიტანს.

გემის კაპიტანმა გადასცა შაუმიანს კატერის ეკიპაჟის მოთხოვნა.

— ჯაფარიძე ჩვენთან არ იმყოფება, — აცნობა კატერის ეკიპაჟს სტეფანემ, — რა გინდათ ჩვენგან, რატომ გვატუსაღებთ?

— რა უნდა გვინდოდეს, თუ არა თქვენი დახვრეტა, ან ჩამოხრჩობა! ერთ-ერთი არ აგცდებათ!

— რა ხუმარა ბიჭები ყოფილხართ, რისთვის გვხვრეტთ?

— იმისათვის, რაც დაიმსახურეთ! კამათის დრო არ არის, ჩქარა კატერში!

სტეფანე და მისი თანამებრძოლები საგონებელში ჩაადგა კატერის ასე მოულოდნელად გამოჩენამ და ასევე მოულოდნელად გაუჩინარებამ. მგზავრთა შორის ჩუმი მითქმა-მოთქმა ატყდა.

ჩაბნელებულ ღია ზღვაში კარგა ხანს იდგნენ გარინდებული ხომალდები.

კატერი კვლავ გამოჩნდა.

— თუ ნებაყოფლობით არ გვნებდებით, ნაბრძანებია ცეცხლი დაგიშინოთ! სანამ გვიანი არ არის, გიჯობთ შეეასროლოთ საზღვაო სარდლობის ბრძანება!

კატერმა შაუმიანი და ტერ-გაბრიელიანი სამხედრო ხომალდთან მიიყვანა. ...კაიუტაში შემოიჭრა სამი ოფიცერი და კაპიტანს რარაც საიდუმლო ქაღალდი გადასცეს.

ქაღალდის წაკითხვის შემდეგ ნირწამხდარ კაპიტანს ფერფურმა გადაჭარა და ბრძანა: — ტუსაღები მათთვის განკუთვნილ კაიუტაში მოეთავსებინათ, თვითონ კი ოფიცრებთან ერთად სადღაც გაუჩინარდა.

ამ დროს კომუნართა ოჯახებისათვის განკუთვნილ მეზობელ გემ „ეველინს“ სამხედრო კატერი მიუახლოვდა. მატროსთა რაზმეულმა, რომლებიც „ცენტროკასპიის“ დიქტატურის წევრის ტერ-ბაბრიელიანის მითითებით მოქმედებდნენ, წინადადება მისცეს გემის საევაკუაციო ჯგუფის უფროსებს, ძველ ბოლშევიკებს — დოსერსა და ლიადო

ბუნების დაცვის ერთთვიური

სულ ახლახან „საქინფორმი“ იტყობინებოდა, რომ პირველ ივნისს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის კანდიდატმა, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ე. შევარდნაძემ, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ პ. გელაშვილმა, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარემ ზ. პაპაძემ, საქართველოს კომპარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტის პირველმა მდივანმა თ. მენთეშაშვილმა და საქართველოს ალკკ ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა უ. შარტავამ დაათვალიერეს მწვანე ზონა თბილისის გარშემო. იყვნენ ავჭალაში, თბილისის ზღვაზე, კრწანისში, კომკავშირულ ქალაქ ბორის ძნელაძეში გაშენებულ ახალგაზრდულ ტყეპარკში, კუმისის ტბის მიდამოებში და თეთრი წყაროს რაიონში, სადაც დაათვალიერეს ტყეები და ესაუბრნენ მეტყევეებს.

5 ივნისს კი, ე. ი. გარემოს დაცვის მსოფლიო დღეს, რომელიც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ დააწესა, მთავრობის ხასახლეში გაიხსნა ბუნების ქომაგთა პირველი რესპუბლიკური შეკრება. გარდა ამისა, საქართველოს პარტიისა და მთავრობის დადგენილებით 1980 წლის ივნისი გამოცხადებულია ბუნების დაცვის ერთთვიურად.

ყველა ეს ფაქტი ორ რამეზე მიუთითებს უდავოდ: პრობლემის უაღრეს აქტუალობაზე და იმ დიდ ზრუნვაზე, რასაც ამ საქმისადმი იჩენს ჩვენი პარტია და ხელისუფლება.

როგორც კი სოფელ ფონიჭალას გასცდებით და რუსთავის გზატკეცილზე გაივაკებთ, მარცხენა მხარეს რიყის ქვით ნაშენი ორიგინალური ღობე მიიპყრობს თქვენს ყურადღებას. ღობეს ჭიშკარი აქვს ღატანებული წარწერით: „კრწანისის ტყეპარკი“.

ტყეპარკი თბილისის ორივე მხარესაა გაშენებული და ამჟამად საკმაოდ დიდი — 1117 ჰექტარი ფართობი უჭირავს.

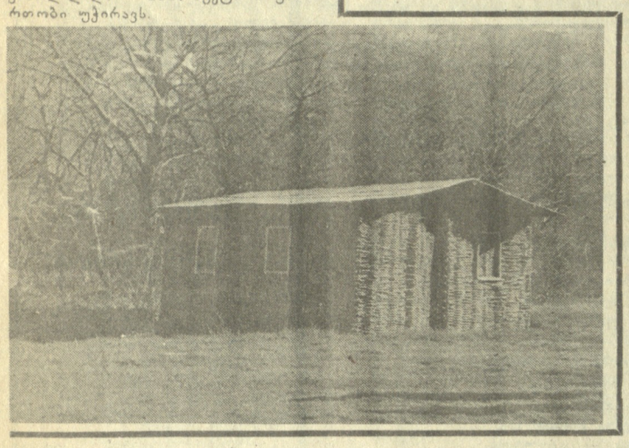

პატარა, მაგრამ საინტერესო ისტორია აქვს ამ ტყეპარკს. საქართველოს მინისტრთა საბჭომ 1970 წელს მიიღო დადგენილება ამ ადგილებში ტყეპარკის გაშენების შესახებ. ტყეპარკის დირექტორად დაინიშნა ახალგაზრდა, მაგრამ საკმაოდ გამოცდილი მეტყევე, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა კანდიდატი არჩილ ფანჩულიძე.

სულ სამი წელი იმსახურა მაშინ არჩილმა და თვალსაჩინო შედეგსაც მიაღწია — ძირითადად გაწმინდა მთელი მიდამო ნაგვისაგან, გააშენა ხეხილი, დეკორატიული მცენარეები. გარდა ამისა დეკორატიული და სპორტული გაზონების ცნობილი სპეციალისტის გ. აბრამიშვილის დახმარებით კანადური კეთილშობილი ბალახის კულტურები და ვარდის ჯიშები მოაშენა, რამაც კიდევ უფრო მიმზიდველი გახადა ტყეპარკი.

კარგად დაიწყო არჩილმა, ენთუზიასტებიც შემოიკრიბა, მაგრამ, სამწუხაროდ, როგორც ზოგჯერ ხდება ხოლმე, იგი მოულოდნელად ჩამოაცილეს თავის საყვარელ საქმეს (ეს სხვაგან გადაიყვანეს სამუშაოდ. ეს მოხდა 1978 წელს. აქედან მოყოლებული 1977 წლამდე, როდესაც ა. ფანჩულიძე კვლავ დაუბრუნდა თავის საყვარელ საქმეს, ტყეპარკს არამცთუ არაფერი შემატებია. ბევრი რამ განადგურდა კიდეც. გ. აბრამიშვილის მიერ გაჯირვებით ნაშოვნი და ტყეპარკის ტერიტორიაზე გაბარებული ძვირფასი ჯიშები თითქმის მთლიანად გადაშენდა. იგივე დაემართა ვარდის უნიკალურ ჯიშებსაც. ახალმა ხელმძღვანელობამ მიიჩნია, რომ „ტყეპარკის „საქმე“ ვარდები და ბალახები კი არა, ხეხილის ბაღები და ქარსაფარი ზოლი იყო მხოლოდ. და მაინც ტყეპარკის აგრონომი, ფშაველი ქალიშვილი სანათა თურმანაული, მუშა „ანა ფომენკოსთან ერთად, მზრუნველობას უწევდა აქა-იქ შემორჩენილ ვარდის ბუჩქებს.

ახლა უკვე ღიმილით იგონებს ანა ფომენკო, როგორი ცხარე ცრემლებით ტირიოდნენ ის და სანათა, ცხენებისაგან გადათელილი ძვირფასი ვარდის ბუჩქები რომ ნახეს ერთხელ. მაშინ დავრჩმუნდი, რომ მართლა ცხარე ყოფილა ზოგჯერ ცრემლებიო, — მითხრა სანათამ.

მე რამდენჯერმე ვიყავი ტყეპარკში და გადაუჭარბებლად შემძლია ვთქვა: აქ თითქმის ყველა ადამიანი ტყეპარკის სიცოცხლით ცოცხლობს და ხარობს. თითქოს სხვა სიხარული არცა ჰქონიათ და არცა აქვთ. პარკში რომ ჩაივლი, ვერაფერით ვერ მიხვდები, ვინ უბნეს უფროსია თუ აგრონომი, ვინ მუშა თუ უბრალოდ სტუმარი — მუშაობის დროს აქ ყველა მუშაობს.

საინტერესო დეტალი: თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის კურსდამთავრებული ახალგაზრდა გამოგზავნეს ტყეპარკში სამუშაოდ. არჩილმა ყურადღებით შეათვალიერა ძვირფასად გამოწყობილი ყმაწვილი და ტყეპარკის ტერიტორიაზე წაიყვანა. ყმაწვილს ძალიან მოეწონა ტყეპარკი და აღტაცებაც არ დაუფარავს. მერე არჩილმა იგი მუშების ერთ ჯგუფთან მიიყვანა და ეუბნება: „თუ შეგიძლიათ გაარჩიოთ ამათგან ვინ არის მუშა, ვინ აგრონომი ან თუნდაც უბნის უფროსი?“

ახალი ნაწვიმარი იყო და გაზაფხულის მცხუნვარე მზეზე, მუხლებამდე ტალახში ჩაფლული ათიოდე კაცი მოზრდილ ნერგებს რგავდა. პაპანაქება სიცხის გამო წელს ზემოთ ყველა შიშველი იყო და გარუჯული ოფლიანი სხეული მზეზე წყლიდან ახალამოსული სელაპის კანივით ლაპლაპებდა. ახალგაზრდა ვერ მიუხვდა. მაშინ არჩილმა თვითონაც გაიძრო პიჯაკი, მკლავები დაიკაპიწა და ეს უთხრა ყმაწვილს: „ჩვენ, დიდი თუ პატარა, უმცროსი თუ უფროსი, ყველანი ასე ვმუშაობთ. თუ თქვენც შეგიძლიათ ჩვენნაირად მუშაობა, დარჩით, თუ არა და...“

ის ყმაწვილი „მოსაფიქრებლად“ წავიდა და აღარც დაბრუნებულა. გასაგებიცაა: ძვირფას სამოსელთან ამისათვის როდი გადაიხადა დიდძალი ფული, რომ მერე ტყეპარკის ტალახი ეზილა...

ა. ფანჩულიძის ხელმძღვანელის ერთი საუცხოო და ამავე დროს აუცილებელი თვისება აქვს: იგი საქმეზე კი არ მიერეკება ხელქვეთეებს, არამედ მუდამ წინ მიუძღვის. ვის არ უნახავს იგი, წვიმასა და ქარში სხვებთან ერთად რომ მუშაობს, ხელმძღვანელობს, ასწავლის.

რას იზამ, სხვანაირად ტყეპარკი არ გაშენდება. საერთოდ ცნობილია: დიდი სიყვარულის გარეშე არაფერი ღირებული არ შექმნილა ამქვეყნად დღემდე.

გარდა ამისა, რომ არჩილს სისხლხორცეულად უყვარს თავისი საქმე, იგი საოცარი მეოცნებეებია: მიუხედავად იმისა, რომ მონადირე არ არის — ერთხელაც არ გაუსვრია თოფი — რამდენიმეჯერ მოიარა კოლხეთი, სანამ საწადელს არ მიაღწია: „დედალ-მამალი ხოხობი ჩამოიყვანა და ტყეპარკის ტერიტორიაზე გაუშვა მოსამრავლებლად 1977 წლის შემოდგომაზე. სამი წელიც არ გასულა მას შემდეგ და ახლა რამდენიმე ასეული ხოხობი აფარებს თავს ტყეპარკის ჯაგნარსა და ლელიანს და შუაღამიდან მოყოლებული გარიჟრაჟამდე მამალი ხოხბების ყივილი გაისმის ფონიჭალის მიდამოებში...

ვინ იცის, იქნებ გავიდეს დრო და ტყეპარკის დირექციამ სათანადო ღონისძიებებიც კი შემოიღოს მამალ ხოხობზე სანადოროდ. თუმცა მე ვგრძნობ: არჩილ ფანჩულიძე ამის კატეგორიული წინააღმდეგი იქნება, მაგრამ... მაგრამ ხოხობი მაინც სანადირო ფრინველია და უბედურება ის კი არ არის, რომ მასზე მასობრივად ნადირობენ, სადაც ეს შესაძლებელია (ჩეხოსლოვაკიაში, „იუგოსლავიაში, უნგრეთში, ინგლისში, საფრანგეთში და სხვაგან), არამედ ის, რომ ჩვენში ერთი რაიონიც კი არ არის ისეთი, სადაც უბრალო მშრომელ კაცს ნადირობა შეეძლოს ამ მშვენიერ ფრინველზე.

ასეთ საქმეებში „პაციფიზმი“ არ გამოგვადგება და თუკი კარგად წარიმართება საქმე, ნადირობა ამ ტყეპარკში შეიძლება ხელშემწყობ ფაქტორადაც კი გადაიქცეს ნადირ-ფრინველთა მომრავლების საქმეში, როგორც ეს ბევრ სხვა სახელმწიფოშია. ტყეპარკში კი ამისათვის საუცხოო შესაძლებლობებია. ის კი არა, ამ ტერიტორიაზე, ჩემი ღრმა რწმენით, დურაჯიც კი შეიძლება გამრავლდეს. რისთვისაც ახლავე უნდა იზრუნოს ტყეპარკის დირექციამ.

დღესდღეობით კი ტყეპარკის დირექცია, თითოეული მეტყევე, ფრთხილად უნდა იყოს, რომ რომელიმე ვაიმონადირემ (ასეთები საკმაოდ ბევრია) ერთიანად არ ამოფლეთოს სინწრით მოშენებული კოლხური ხოხობი.

ტყეპარკში სულ ოთხმოცამდე კაცი მუშაობს და იქაური ნაგებობებს რომ გადავლენ თვალს, იფიქრებ, ერთი ძმლავრი სამშენებლო ტრესტი მაინც ემსახურება აქ გაშლილ სამუშაოებს. ტყეპარკის თევზსაშენ გუბურებს რიყის ქვის უზარმაზარი ღობე აქვს შემოვლებული. აქვეა ხეკსოურთა ყაიდაზე აშენებული კოშკი ლამაზი ქოხგურებით და რამდენიმე ფაცხა.

თვითონ დირექტორის კაბინეტი კი სულ რვა-ათი კვადრატული მეტრი თუ იქნება. ეს უაღრესად ნიშანდობლივია და აქა ჩანს ხელმძღვანელის ძირითადი პიროვნული თვისება: ვინც უზარმაზარ კაბინეტებსა და მის მორთულობაზე ზრუნავს, ის მისი კაბინეტის შესაფერის ვერასოდეს გააკეთებს საქმეს.

გუბურებში დიდძალი თევზია. სულ მალე ლიცენზიებით თევზაობის უფლებასაც მისცემენ აქ და თბილისელ მშრომელ კაცს საშუალება მიეცემა საინტერესოდ გაატაროს დასვენების დღეები.

ამას წინათ „ლიტერატურნაია გაზეტაში“ ო. ვოლკოვი წერდა: ტყეპარკის ტერიტორიაზე უცხო კაცმა ფეხი არ უნდა დაადგას, რადგან აბინძურებენ და ანაგვიანებენო. ა. ფანჩულიძე რადიკალურად საწინააღმდეგო მოსაზრებისაა: ყველაფერი, რაც კეთდება საერთოდ დედამიწაზე, თითოეული მშრომელისათვის უნდა იყოს ხელმისაწვდომი.

„ერთხელ დაანგავიანებენ, მეორეჯერ, მერე მივუთითებთ, ვთხოვთ და თანდათანობით მიეჩვევიან სისუფთავეს“, — ღრმად არის დარწმუნებული ა. ფანჩულიძე.

ახლაც გვხვდებიან ტყეპარკის მეუდროების დამრღვევნი: ღამით შეიპარებიან ტყეპარკის ტერიტორიაზე და გარეულ იხვზე ნადირობენ. იხვი აქ ზამთრობით იმდენია, რომ გუბურები გადაშავებულია მისგან. სიმეუდროვე რომ ნახა გარეულმა ფრინველმა, აქვე გადაწყვიტა გამოზამთრება, მაგრამ ზოგიერთი სულწასული მონადირე მაინც აფრთხობს მას, დასვენების საშუალებას არ აძლევს. რა თქმა უნდა, ეს უსინდისობაა და ნაკრძალ ტერიტორიაზე კაცი თოფს რომ გაიხვრის, იგი სასტიკად უნდა დაისაჯოს.

ტყეპარკის თანამშრომლებს თითქმის არც ერთს არა აქვს მხოლოდ ერთი პროფესია. რაც საპირო, იმ პროფესიის სამუშაოს ასრულებს თითოეული: მეტყევე ეგერიც არის, ტყის მცველიც. მშენებელიც და ზოგჯერ ტრაქტორისტიც.

ფონიჭალის უბნის უფროსი, მეტყევე-ინჟინერი ვაჟა რეხვიაშვილი ხან ტყის მცველის ფუნქციას ასრულებს, ხან ეგერისას და ტრაქტორისტობასაც არ თაკლობს, თუ საჭირო გახდა. ბევრი უსიამოვნება და ფათერაკიც კი შეხვედრია ტყეპარკის ტერიტორიაზე შემოპარული ბრაკონიერებისაგან, მაგრამ უკან არ დაუხევია. ზოგიერთ ვაიმონადირეს დანაშაულზე რომ წაასწრებენ, იმის მაგიერ, რომ მოინანიონ, თოფს მიუშვერს უიარაღო ტყის მცველს და ემუქრება. უიარაღოს თოფს რომ მიუშვერს კაცი, იგი, რა თქმა უნდა, თაგზე მხდალი არსებაა. მაგრამ სწორედ ამიტომ არის საშიში: შეიძლება სიმხდალით თოფი გაუვარდეს და კაცი მოკლას, ამიტომ იძულებული ხარ, მოერიდო.

ტყეპარკის ტერიტორიაზე რაც კი რიყის ქვის ნაგებობაა, სულ ნ. წიკლაურისა და ვ. ჩოხელის ხელით არის აშენებული, არც ერთი მათგანი არ არის სპეციალობით ხუო. მაგრამ საქმისა და ბუნების სიყვარულმა სანიმუშო ხელოსნებად აქცია ისინი. ასევე თავდადებით ემსახურებიან ტყეპარკის ყვავეების საქმეს ვ. ბარბაძე. რომელსაც საქართველოს სსრ ტყეპარკის მეურნეობის საუკეთესო ტყის მცველის სპეციალური წოდება აქვს მინიჭებული. ე. ყ. მამედოვი, კ. იბრაჰიმოვი, ფ. ნაბიევი, ს. მამუკელაშვილი და მრავალი სხვა.

ცივილიზაციისა და ბიოსფეროს ურთიერთკონფლიქტი კარგა ხანია დაიწყო პლანეტაზე. გამოანგარიშებულია: XX საუკუნის მეორე ნახევარში დასავლეთის ქვეყნებს მოსახლეობა 32-ჯერ მეტ სამრეწველო პროდუქტს მოიხმარს, ვიდრე 100 წლის წინათ. ამჟამ კი ბუნებრივი რესურსების გაძარცვამდე მივუაღწიეთ. ფრანგული ჟურნალი „მონდი“ სამართლიანად წერდა: „ჩვენი ცივილიზაცია აუტანელი ხდება თვით ადამიანისა და მისი ბიოსფეროსათვის. ადამიანი ძალზე მძაფრად და უგუნურად არღვევს ბუნებასთან დადებულ პაქტს. იგი ძალზე ბევრ ხეს სჭრის, ძალზე ბევრ ენერგიას ხარჯავს, ძალზე ბევრ ლითონს... აბუჭყიანებს წყალსატევებს.“

წარმოიდგინეთ: თანამედროვე ხის მჭრელი აპარატი ერთ ადამიანს შეუძლია 3 ჰექტარი ტყე მიწასთან გაასწოროს ერთ საათში, ხოლო ამავე ფართობის ხელოვნური ტყე რომ გაშენდეს, რამდენი თაობის მოთმინება და გარჯაა საჭირო.

„ყველა უბედურებისაგან — აცხადებს დიდი ბრიტანეთის სამეფოს გეოგრაფიული საზოგადოების პრეზიდენტი, ლორდი ჯ. ჰემინგი — რომელსაც ადამიანი აუნებს ჩვენს პლანეტას, არც ერთი არ შეედრება ტყის განადგურებით გამოწვეულ უბედურებას“.

ამას წინათ მილანის უურნალი „ანორამა“ იუწყებოდა: დედამიწაზე ამჟამად 43 მილიარდი ხეა, რომელთაგან ბევრი 100 მეტრზე მეტს აღწევს სიმაღლეში და ყოველ საათში 5 მილიონი ასეთი ხე იჭრებაო. თუ ეს პროცესი გაგრძელდა, ტროპიკული ტყეები, რომლითაც დაფარულია დედამიწის 12 პროცენტი, 20 წლის შემდეგ მოლიანად გაქრებაო.

იაპონიაში სპეციალური ტერმინიც კი შემოიტანეს ეურნალისტებმა ამ ვითარების დასახასიათებლად — „ეკოგაი“, რაც „საზოგადოებრივ მავნებლობას“ ნიშნავს: ადამიანი, ძალაუნებურად, საზოგადოებრივი მავნებელი გახდა თავისივე საზოგადოების მიმართ.

ერთ ჩემს ამაკაცს, როცა თითქმის უიმედო პოზიციიდან გამოძვრება, უკვარს ხოლმე წამოძახება: „რთული თამაშია, ძამიკო, ჯადოკაო!“

ჩემი ამ სანახევროდ პოლემიკური რეპლიკისა თუ გამოხმაურების სათაურიც მეგობრის საყვარელმა ფრაზამ შთამაგონა.

დიახ, რთული თამაშია ფეხბურთი, და რთულია იგი არა მხოლოდ და ჯერ იმდენად სათამაშო ტექნიკის თვალსაზრისით, რამდენადაც მისი სოციალური ხასიათითა და ფუნქციით, საზოგადოებაში, მისი ადგილის მასშტაბებში გარეშეულია რამდენიმე — არც კი ეცი, როგორ ვუწოდო — შეცდომა თუ უზუსტობა.

მე გულწრფელად მეწყინა და დამეწინა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს ბრალდებულის სკამზე აღმოჩნდა სტრელცოვი. მაგრამ მე ბევრად უფრო მეწყინა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს ბრალდებულის სკამზე აღმოჩნდა თორაძე!

მე გამიხარდა, როცა ბევრმა საფეხბურთო ექსპერტმა აქო იაშინი, მაგრამ კიდევ უფრო გამიხარდა, როცა ელენო ერეკაშვილ საბჭოთა ნაკრებიდან გამოარჩია „ორი ქართული ფრთა — მესხი და მეტრეველი“.

არ ვიცი, რა მქვია მე სინამდვილეში — ფეხბურთომანი ვარ თუ რაიმე სხვა მანი! ან სირცხვილია თუ არა ამგვარი „პატრიოტობა“, მაგრამ ერთი შეკითხვა მაინც უნდა დავსვა: პირადად წერილის ავტორი როდის უყურებს მეტი ინტერესით საბჭოთა ნაკრების თამაშს — მაშინ, როცა ნაკრების ღირსებას ჩვენი დინამოელებიც იცავენ, თუ მაშინ, როცა არც ერთი დინამოელი არ არის ქვეყნის პირველ გუნდში!

არც ესაა პარადოქსი: ფეხბურთი ყველაზე „ეროვნული“ თამაშია დღეს და „პასების ლამაზ გეომეტრიამდე“ მისი დაყვანა თავის მოტაუება იქნება!

უფრო სწორი იმაზე მსჯელობა იქნებოდა, თუ როგორ უნდა ვმართოთ ვნებები. რომელთა არსებობაც ფაქტია!

არ უნდა გვეგონოს, რომ ფეხბურთი ყველაზე ეროვნული თამაშია მხოლოდ საქართველოში და მხოლოდ საქართველოში იწვევს იგი უმძაფრეს ვნებებს. „ტიფოზის“ ფენომენი თბილისის სტადიონზე არ შექმნილა. იტალიასა თუ ბრაზილიასაც ჰყოლია თავისი ფეხბურთომანები! ან, საერთოდ, რას ნიშნავს ეს „ფეხბურთომანი!“ იქნებ ის კაცი, ჯოს. კალტიცისა და ეიფიანის ორთაბრძოლას რომ ეუურებს და სიდედრის დიდ სარეცხზე ფიქრობს!

რამდენი ნაცნობი მყავს, სანერთოდ სისულელედ რომ მიაჩნია ფეხბურთი! არც მე ვაგროვებ მარკებს, მაგრამ რატომ უნდა განვაზოგადო ეს ეჭრი და ათასობით ფილატელისტს რატომ უნდა დავუვიტო გული მისი ჰობის აუგით!

„ვინ არის მაყურებელი?“ — სათაურად გატანილ ამ კითხვას მარტივად პასუხობს ავტორი: არის კარგი და ცუდი მაყურებელი.

ცუდი მაყურებელი ფეხბურთომანია.

მაინც როგორ არის ნაწარმოები ეს გ. პეტრიაშვილისეული ნეოლოგიზმი — ფეხბურთომანი? იგი ნაწარმოებია იმავე პრინციპით, რა პრინციპითაც არის შედგენილი, ვთქვათ, სიტყვა „მელომანი“.

„მელომანი“ — მუსიკის, სიმღერის დიდი მოყვარული“.

ფეხბურთომანი — ფეხბურთის დიდი მოყვარული.

ფეხბურთის დიდ სიყვარულს დაჰყავს იგი სტადიონზე ყველგან და ყოველ ამინდში — სიცივეშიც, თავსხმა წვიმაშიც და პაპანაქება სიცხეშიც — და არა მის ობივატელობას. ობივატელი საერთოდ არ დადის სტადიონზე (თუ მისი ბავშვი არ თამაშობს იმ დღეს ტაიმსა და ტაიმს შუა).

ღმერთმა დამიფაროს, გ. პეტრიაშვილს ახლა იმაზეც ვედავო, ცუდი მაყურებელი არა გვყავს-მეთქი. მის იმ აზრსაც სავსებით ვეთანხმები, რომ უკეთესი ფეხბურთი მაშინ გვექნება, როცა უკეთესი მაყურებელი გვეყოლება. მაგრამ ის კი უნდა ვთქვა, რომ ჩვენი მაყურებლების აბსოლუტური უმრავლესობა — კარგი მაყურებელია. ეს გამოჩნდა იმავე „ჰამბურგთან“ მატჩის დროსაც, როცა თბილისელებმა (ეგაკითხეთ: ბათუმელებმა, ქუთაისურებმა, სოხუმელებმა, ზუგდიდელებმა...) არაერთხელ დაჯილდოვეს ტაშით ჯალტაცის, კიგანისა და სხვათა ოსტატობას! მეც შემეძლო უცბოლთა დამოწმება, როცა ისინი ჩვენი სტადიონის ობიექტურობასა და მაღალ კვალიფიკაციაზე ლაპარაკობენ. ესეც არ იყოს, რაღა მაინც დამაინახა თბილისის სტადიონს მიენიჭა ასეთი განგებო პრიზი: „ბუნდი, სტადიონი, მაყურებელი“! რას ვუშტაციცებთ ახლა იმავე ფედერაციას — შეცდნენ? სხვა დროს სულ სწორ გადაწყვეტილებებს იღებდნენ და ეს სწორედ ამ ერთხელ შეეშალათ?

გ. პეტრიაშვილმა, პოეზიის გ

. გამართული პოლემიკის დროს, ეგზალტაცია კატეგორიულად დაითხოვა პოეზიიდან. ახლა არც სტადიონზე ეოთიებნა ადგილი ემოციებისთვის — ისხდნენ თურმე უფროსნენი! „ეფებურთომანები“ მეცხრე სექტორში და ბრძნული სიდინჯით ადევნონ თვალი, რა ნერვების მომშლელად ნელა მიგორავს მოწინააღმდეგის ბადისაკენ ჩელენბაძის დარტყმული პენალტი, და ზუსტად ერთნაირი სიმშვიდით შეხვდნენ როგორც მოწინააღმდეგის, ისე საკუთარ კარში გატანილ გოლებს!

სარწმუნო წყაროებიდან ვიცი: ფრანგებს ძლიერ გახარებიათ, რომ ეროვნული ნაკრების ლანდების შეწუხება იქ, სადაც სრულიადაც არ წუდება შენი ქვეყნის ბედ-იღბალი!

რომ ბიჭები, რომელთაც ათასი სიხარული მოუნიჭებიათ შენთვის გუშინ, დღეს ასე დაუფიქრებლად და უგულოდ არ უნდა გაიმეტო...

ბევრი, ძალიან ბევრი სიმართლე წერია გ. პეტრიაშვილის წერილში, და ამ სიმართლეებში გარეულია რამდენიმე — არც კი ეცი, როგორ ვუწოდო — შეცდომა თუ უზუსტობა.

მე გულწრფელად მეწყინა და დამეწინა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს ბრალდებულის სკამზე აღმოჩნდა სტრელცოვი. მაგრამ მე ბევრად უფრო მეწყინა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს ბრალდებულის სკამზე აღმოჩნდა თორაძე!

მე გამიხარდა, როცა ბევრმა საფეხბურთო ექსპერტმა აქო იაშინი, მაგრამ კიდევ უფრო გამიხარდა, როცა ელენო ერეკაშვილ საბჭოთა ნაკრებიდან გამოარჩია „ორი ქართული ფრთა — მესხი და მეტრეველი“.

არ ვიცი, რა მქვია მე სინამდვილეში — ფეხბურთომანი ვარ თუ რაიმე სხვა მანი! ან სირცხვილია თუ არა ამგვარი „პატრიოტობა“,

საუბრის გაგრძელება

რევოლიკა მეცხრე სექტორიდან

ტარიელ ჭანტურია

მაგრამ ერთი შეკითხვა მაინც უნდა დავსვა: პირადად წერილის ავტორი როდის უყურებს მეტი ინტერესით საბჭოთა ნაკრების თამაშს — მაშინ, როცა ნაკრების ღირსებას ჩვენი დინამოელებიც იცავენ, თუ მაშინ, როცა არც ერთი დინამოელი არ არის ქვეყნის პირველ გუნდში!

არც ესაა პარადოქსი: ფეხბურთი ყველაზე „ეროვნული“ თამაშია დღეს და „პასების ლამაზ გეომეტრიამდე“ მისი დაყვანა თავის მოტაუება იქნება!

უფრო სწორი იმაზე მსჯელობა იქნებოდა, თუ როგორ უნდა ვმართოთ ვნებები. რომელთა არსებობაც ფაქტია!

არ უნდა გვეგონოს, რომ ფეხბურთი ყველაზე ეროვნული თამაშია მხოლოდ საქართველოში და მხოლოდ საქართველოში იწვევს იგი უმძაფრეს ვნებებს. „ტიფოზის“ ფენომენი თბილისის სტადიონზე არ შექმნილა. იტალიასა თუ ბრაზილიასაც ჰყოლია თავისი ფეხბურთომანები! ან, საერთოდ, რას ნიშნავს ეს „ფეხბურთომანი!“ იქნებ ის კაცი, ჯოს. კალტიცისა და ეიფიანის ორთაბრძოლას რომ ეუურებს და სიდედრის დიდ სარეცხზე ფიქრობს!

რამდენი ნაცნობი მყავს, სანერთოდ სისულელედ რომ მიაჩნია ფეხბურთი! არც მე ვაგროვებ მარკებს, მაგრამ რატომ უნდა განვაზოგადო ეს ეჭრი და ათასობით ფილატელისტს რატომ უნდა დავუვიტო გული მისი ჰობის აუგით!

„ვინ არის მაყურებელი?“ — სათაურად გატანილ ამ კითხვას მარტივად პასუხობს ავტორი: არის კარგი და ცუდი მაყურებელი.

ცუდი მაყურებელი ფეხბურთომანია.

მაინც როგორ არის ნაწარმოები ეს გ. პეტრიაშვილისეული ნეოლოგიზმი — ფეხბურთომანი? იგი ნაწარმოებია იმავე პრინციპით, რა პრინციპითაც არის შედგენილი, ვთქვათ, სიტყვა „მელომანი“.

„მელომანი“ — მუსიკის, სიმღერის დიდი მოყვარული“.

ფეხბურთომანი — ფეხბურთის დიდი მოყვარული.

ფეხბურთის დიდ სიყვარულს დაჰყავს იგი სტადიონზე ყველგან და ყოველ ამინდში — სიცივეშიც, თავსხმა წვიმაშიც და პაპანაქება სიცხეშიც — და არა მის ობივატელობას. ობივატელი საერთოდ არ დადის სტადიონზე (თუ მისი ბავშვი არ თამაშობს იმ დღეს ტაიმსა და ტაიმს შუა).

ღმერთმა დამიფაროს, გ. პეტრიაშვილს ახლა იმაზეც ვედავო, ცუდი მაყურებელი არა გვყავს-მეთქი. მის იმ აზრსაც სავსებით ვეთანხმები, რომ უკეთესი ფეხბურთი მაშინ გვექნება, როცა უკეთესი მაყურებელი გვეყოლება. მაგრამ ის კი უნდა ვთქვა, რომ ჩვენი მაყურებლების აბსოლუტური უმრავლესობა — კარგი მაყურებელია. ეს გამოჩნდა იმავე „ჰამბურგთან“ მატჩის დროსაც, როცა თბილისელებმა (ეკითხეთ: ბათუმელებმა, ქუთაისურებმა, სოხუმელებმა, ზუგდიდელებმა...) არაერთხელ დაჯილდოვეს ტაშით ჯალტაცის, კიგანისა და სხვათა ოსტატობას! მეც შემეძლო უცბოლთა დამოწმება, როცა ისინი ჩვენი სტადიონის ობიექტურობასა და მაღალ კვალიფიკაციაზე ლაპარაკობენ. ესეც არ იყოს, რაღა მაინც დამაინახა თბილისის სტადიონს მიენიჭა ასეთი განგებო პრიზი: „ბუნდი, სტადიონი, მაყურებელი“! რას ვუშტაციცებთ ახლა იმავე ფედერაციას — შეცდნენ? სხვა დროს სულ სწორ გადაწყვეტილებებს იღებდნენ და ეს სწორედ ამ ერთხელ შეეშალათ?

გ. პეტრიაშვილმა, პოეზიის გახმ. გამართული პოლემიკის დროს, ეგზალტაცია კატეგორიულად დაითხოვა პოეზიიდან. ახლა არც სტადიონზე ეოთიებნა ადგილი ემოციებისთვის — ისხდნენ თურმე უფროსნენი! „ეფებურთომანები“ მეცხრე სექტორში და ბრძნული სიდინჯით ადევნონ თვალი, რა ნერვების მომშლელად ნელა მიგორავს მოწინააღმდეგის ბადისაკენ ჩელენბაძის დარტყმული პენალტი, და ზუსტად ერთნაირი სიმშვიდით შეხვდნენ როგორც მოწინააღმდეგის, ისე საკუთარ კარში გატანილ გოლებს!

სარწმუნო წყაროებიდან ვიცი: ფრანგებს ძლიერ გახარებიათ, რომ ეროვნული ნაკრების ლანდების შეწუხება იქ, სადაც სრულიადაც არ წუდება შენი ქვეყნის ბედ-იღბალი!

რომ ბიჭები, რომელთაც ათასი სიხარული მოუნიჭებიათ შენთვის გუშინ, დღეს ასე დაუფიქრებლად და უგულოდ არ უნდა გაიმეტო...

ბევრი, ძალიან ბევრი სიმართლე წერია გ. პეტრიაშვილის წერილში, და ამ სიმართლეებში გარეულია რამდენიმე — არც კი ეცი, როგორ ვუწოდო — შეცდომა თუ უზუსტობა.

მე გულწრფელად მეწყინა და დამეწინა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს ბრალდებულის სკამზე აღმოჩნდა სტრელცოვი. მაგრამ მე ბევრად უფრო მეწყინა, როცა ერთ მშვენიერ დღეს ბრალდებულის სკამზე აღმოჩნდა თორაძე!

მე გამიხარდა, როცა ბევრმა საფეხბურთო ექსპერტმა აქო იაშინი, მაგრამ კიდევ უფრო გამიხარდა, როცა ელენო ერეკაშვილ საბჭოთა ნაკრებიდან გამოარჩია „ორი ქართული ფრთა — მესხი და მეტრეველი“.

არ ვიცი, რა მქვია მე სინამდვილეში — ფეხბურთომანი ვარ თუ რაიმე სხვა მანი! ან სირცხვილია თუ არა ამგვარი „პატრიოტობა“,

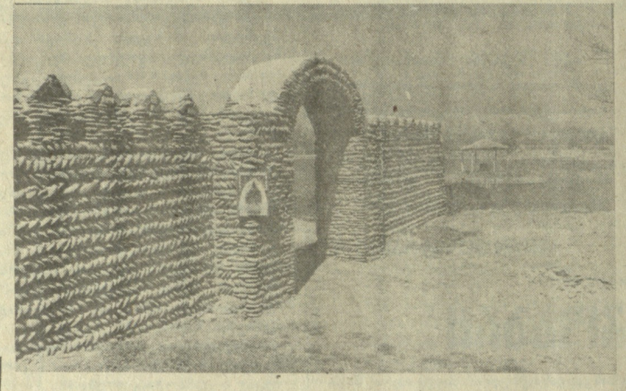

სიცოცხლის წყარო

ვლადიმერ გრიგოლავა

სამშაბათს, 24 ივნისს, დღის 3 საათზე შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის სხდომათა დარბაზში (ლენინის ქ. № 5) მწერალთა ავშირის კრიტიკის სექცია ინსტიტუტთან ერთად მოაწყობს ვახტანგ ხარჩილავის ლექსების კრებულის „ალტერნატივის“ განხილვას.

საქართველოს მწერალთა ავშირის გამგეობა და ჟურნალ „მნათობის“ რედაქცია მწუხარებით იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა ჟურნალის კრიტიკის განყოფილების გამგე, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, მწერალი

შალვა ალხაზიშვილი

და სამძიმარს უცხადებენ განვლენილის ოჯახს.

გამოდის პარასკევობით

ფასი 10 კაპ.

ლიტერატურული საქართველო,

რედაქციის მისამართი,

380004, თბილისი, რუსთაველის პროსპექტი № 7.

ტელეფონები:
რედაქტორის — 99-84-04, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-91-89, განყოფილებების — 99-67-10.

მთავარი რედაქტორი ვახტანგ ჯელიძე
სარედაქციო კოლეგია: თ. ბეკიშვილი, თ. ბიბილური (პასუხისმგებელი მდივანი), ნ. გურაბანიძე, ნ. გურეშიძე, ი. თარბა, რ. ინანიშვილი, ა. კალანდაძე, ი. ნონეშვილი, ჯ. ღვინჯილია, ო. ჩხეიძე, ს. ცაიშვილი, თ. ჭილაძე, შ. ხალვაში.

საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობის სტამბა. ლენინის ქ. № 14. ИНДЕКС 66438 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17. УФ 03747